

İLÂHIYAT KÜLLİYAT I

Basım sıra No.

10

Musevilere Çıkar yol

Yazan:

ÖMER FEVZİ MARDİN

Ankara Caddesi, Vilâyet
Konağı Karşısında

SİNAN MATBAASI VE NEŞRİYAT EVİ

1944

İLÂHİYAT KÜLLİYAT I

Basım sıra No.

10

Musevilere çıkart yol

Yazan:

ÖMER FEVZİ MARDİN

Ankara Caddesi, Vilâyet

Kon: Karşısında

SİNAN MATBAASI VE NEŞRİYAT EVİ

1944

Ö N S Ö Z

Filistin Hahambaşısı Türkiyeye gelmiş, bu seyahatin alâkalı olduğu işlerin biri de Baltık sahasında bulunan Musevi ilâhiyat mektebinin Filistine nakli imiş.

Bunu gazeteden ve bir gazeteciye vaki beyanatından öğrendim. Bu haber; dikkatimi yine Musevi meselesine, ve dinler arası müşterek bir ilâhiyat üniversitesine çekti. Kanaatimce:

Museviler; insanların ilâhî hislerine, insanlar da Allah namına kurulacak umumî bir üniversitenin ilâhî müşterek kültürüne muhtaçtır. Bütün Musevilerin; kurtulmak için, bütün insanların da kurtarmak için ihtiyacı bunadır: İlâhî, insanî hislere, fikirlere, insanlar Allahta birleştiren müşterek, ruhun insan yüreklerinde inkişafına, insan fikirlerinde tezahürüner. Bu feyzi ortaya koyabilecek yegâne vasıta da dinler ve milletler arası bir mahiyette Allah nâmına açılacak bir ilim, fikir kültür evinedir. Bütün müztarip bir beşeriyetin istisnasız muhtaç olduğu ilâç budur. Her iyilik bundan ve buradan başlayıp dünyaya yayılacaktır. İstirapları yüreğinde derin derin duyarken ilâcını da öğrenmekle heyecan içinde çırpınan bir insan gibi sağa sola bakınırken Hahambaşı vesilesi önüne çıktı ve hemen düşündürdü ve bir şeyler yazmağa sevketti.

İstirapların, ihtilâfların ilâcı var, fakat müşterek derd; fiilî hayatta acı acı hükmünü sürerken ilâç kullanılmamaktadır. Ve o, ortada değil, kitaplarda ve kenarda kalıyor. İnliyen insanlar içinde en acıklılardan biri de Musevilerdir, fakat zavallılar, hakikî çıkar yolu aramaktan ziyade her çıkmaz yola başvuruyor. Bir tek şeydir ki hem Museviyi hem de insanları kurtaracaktır. O da şudur: İnsanlık!

İnsanlık kurtulmakla Museviler kurtulacaktır. O halde herkesten evvel gayret; yine Museviye düşüyor.

Dünyada; her insan; başka din, mezhep ve ırktan olanlara kendine müsavi hak kabul etmedikçe ve bu zarureti Allahın iradeleri, emirleri telâkki etmedikçe Museviler rahatlanamaz. Ve bu hakikati Allah emirlerinden başka hiç bir fikir hiç bir felsefe dahi temin edemez.

Dünyada her insan; bu müsavat zihniyetinden faydalandıktan sonra Museviler kurtulacaklardır. Bu his ve vazife birliğini yaymak için de muhakkak onlar bir müessese kuracaklar ve yaşatacaklardır. Ve bu müessese; ilâhiyat üniversitesidir ki beşerî ıstıraplar üzerine bina edilecektir. İnsanları ilâhî alâkalarla yaklaştıracak, yetiştirecek kardeşlik ruhunu yayacak, dertleri paylaştıracak, kurtarıcılık gayretini insanlara müşterek sermaye yapacak; ancak ilâhî ve umumî böyle bir müessesedir. Felsefe yolları ile hangi millet ıstırapından kurtuldu ki Museviler kurtulsun. Kurtarıcı bir nizamın müeyyideleri; herkese müessir ve her felsefenin üstünde olmalı ki; ve insanlık ölçüsünün mikyası; herkeşçe bir olmalı ki insan kurtulsun, aksi halde ölçüler, müeyyideler yer yer değişir, ve bütün felâketler, zayıfların azlıkların sırtında birikir. Her fert her zümre kendi fikrini, kendi vicdanını başkaları hakkındaki muameleye esas tutarsa hayatta birlik, beraberlik nasıl olur. İyilik, fenalık, mefhumu herkes için nasıl birleşir. Kuvvetli, zayıfa müsavî hak nasıl verir?. İşte dünyayı karıştıran ve herkesi kendine göre haklı saydıran bu anarşidir. Hak ve hakikat ölçülerindeki ihtilâf anarşisi! Ve bu karışıklık yer yer, Musevilerden hayat hakkını nezi' edecek dereceyi bulmaktadır. Bu yerlerden hicret etmekle de Museviler meselesi bitmiş olmuyor, tazyikten muhacir olan Musevilerin tazyikinden de bu sefer başkaları feryat ediyor. Zira işin başı nasıl ıstırapla başlamış ise cephe değiştirerek ıstırap yine devam ediyor, daha doğrusu ıstırap Musevî ile beraber yer değiştiriyor. Ve nihayet Filistinde işler müsellah ve kanlı bir arbedeye müncer oluyor.

İş baştan düzelse sonu iyi gelecek. İşte bunun için Filistin Haham başısına vicdanî bir sevk ile mektup yazdım, fakat bu mek-

tubumla ona yeni bir şey bildirmiş olmadım. Yalnız bildiği şeyde onu teşvik etmiş oldum. Bir yabancından gelen samimî alâka hisleri belki bir an için ona teselli de vermiş olabilir.

Maamafih yazım bu mektupla kalmadı, mektubu yazdıran vakıa mevzu'la alâkalı başka yazılara da yol açtı. Çünkü başka yeni vakıalar da zuhur ve birbirini takip etti. Macaristanda, Romanyada, Bulgaristanda Museviler için yeni hicret mecburiyetleri peyda oldu. Musevilere Filistinde bir yurt tahsisi işi; Amerikada da kongreye teklif derecesinde benimsendi. Arkasından Musevilerle İngilizlerin Filistinde çarpışmaları oradaki Musevilerin tethiş hareketlerine başladıkları haberi geldi. Bütün bu hâdiseler, böylece birbirini velyeden haberler; Museviliğe ait bir takım düşüncelerimi yazmama vesile oldu.

Avrupayı, Amerikayı, Asyayı hattâ Afrikayı alâkalandıran, bir dünya meselesi halini iktisap eden mevzu; realite ve siyaset bakımından da mühimdi. Bunun daha mühimleşen bir safhası da, Musevinin Avrupada başka, Amerikada bambaşka muamele görmesi ve Musevilerin yer yer ayrı görüş farklarına uğraması idi.

İşin, kıtalara ve memleketlere, ırklara ve milletlere ve nihayet felsefî fikirlere göre tahlilini o işin adamlarına bırakarak kendim bunu ilâhî bakımdan, insanlık bakımından, müşterek dünya bakımından ele aldım. Meselenin niyrenge noktaları üzerinde durdum ve ana hatları üzerinde yürüdüm ve yazdım. Heyeti umumiyesi, küçük bir kitaplık yekûna balığ oldu. Aldığı mahiyet yalnız Filistin Hahambaşısına değil, dünya nazarına arz edilecek bir umumiyet kesbetti. Zaten mevzu; günün dünya meseleleri içinde ve en dikkati çekenleri içinde yer almıştı. Binaenaleyh bu kitabı Museviler serisine yeni bir ilâve olarak bastırmağa ve mucip sebebin cereyan ettiği bir zamanda bastırmak için bunu ilk basım sırasına koymağa karar verdim.

Dünya ile, insanlık ile alâkalı ve insanlığın müşterek vicdanında yer almış insanlara şu had devrede okutabilirsem vicdanî bir vazife ifa etmiş olacağım. Allah iyi tesirler bıraktırsın. Amin.

Filistin Hahambaşılığı

Yüksek Makamına

İstanbul
26-2-1944

Gazetede okudum ki; memleketimize gelmişsiniz. Ve gazetecilere söylediklerinizden öğreniyorum ki; Filistinde bir ilâhiyat mektebi açmak fikrindesiniz. Gelişinizi hürmetle selâmlarım. Çok esaslı ve mühim olan fikrinizden dolayı da sizi tebrik ederim. Çünkü bunu; bütün bir muztarip beşeriyetin kurtuluşu yolunda ilk adım ve en faydalı bir teşebbüs sayarım. Bu vesile ile hemen Eşiya peygamberin mukaddes kitabından şu ilâhî tevcihi hatırladım: (61 — 6) "Ve siz, Rabbin kâhinleri tesmiye olunacaksınız. İlâhımızın hizmetkârları denileceksiniz."

Bu dünyada muhtelif milletlerin ilâhiyat fakülteleri var fakat muztarip ve muhtaç beşeriyetin hakikatte aradığı bu değil, mevcutları ne de olsa hep bir taraflı: Bir taraflı ilâhiyat mektebinin, değil beşeriyete hattâ kurulduğu memlekete bile hakikî bir faydası yoktur. Millî tarihler, millî menkıbeler nasıl benliği kuvvetendirirse böyle bir taraflı din mektepleri de yalnız bir din saliklerinin benliğini kuvvetlendirir.

Hakikatte ise ilahiyat benliklerden kurtulmak için, bir fikirde, bir hüviyette bir emelde birleştirmek içindir.

İnsana ve Allahın bütün mahlûklarına alâka muhabbet, merhamet duyurtmak içindir. Bütün beşeriyeti bir gözle görebilmek, bir elde tutabilmek ve her ferde her zümreye aynı hakkı verebilmek aynı samimiyeti gösterebilmek içindir. Her insanı Allahın aziz bir şeyi saymak hiç birine haksızlık etmemek içindir.

İmdi ilâhiyat mektebi bir taraflı değil, her taraflı olmak gerktir. Ta ki her derde ilâç olsun. Her müşküle çare olsun. Bütün benliklerin üstüne toplayıcı bir birlik kursun. Kurtarıcı bir varlık olsun.

Nehirler; denize akarlar. Ve bu esnada geçtikleri yolların etraflarına rahmet olurlar. Aksi halde yoldan çıkmış birbirlerinin yolunu kesmiş olurlar. Taşarlar ve etrafına belâ olurlar. Bu vesile ile (Yuil) peygamberin mukaddes kitabındaki şu esası hatırladım ki dünya ıstırapı devam ettikçe gözönünde tutulacak ne mühim bir ihtardır: (2-7) "Ve her biri kendi yolunda yürüyecek ve yollarını değışmeyecekler."

(2 — 8) "Ve birbirini sıkıştırmayacak, her biri kendi yolunda yürüyecek."

İmdi. Umumî bir mahiyeti haiz ve bütün dinlere şamil bir ilâhiyat mektebine bütün dünyanın ihtiyacı vardır. Ve her şeyden evvel, her şeyden ziyade ihtiyacı bunadır; zira onun kültürü kadar temelli ve kuvvetli hiç bir kültür yoktur. Ve dünya ne vakit her hakikati insanların müşterek malı bilir de onu ele alırsa veya onun faydalarını kimseden esirgemiyerek dağıtırsa o vakit kendi de hem nev'ide ıstıraplarından kurtulacaktır.

Bugünkü dünya kuvvet dünyasıdır. Kuvvetlilerin tahakkümü altındadır. Ve kuvvetlinin keyfine tabidir. Bu âlemde elbette ki en çok zarar gören derece derece kuvvetsizlerdir, ekalliyetlerdir. Binaenaleyh kuvvetlinin savletine ve sadamesine en çok uğramış olan da Musevilerdir.

Binaenaleyh beşeriyetin ıstıraptan kurtuluş işini düşünen ve çarelerini hiç durmadan arayan yine Museviler olmak gerektir. Ve kanaatimce ilk ve son çare de böyle dinler arası, milletler arası bir kıymeti haiz tarafsız bir ilâhiyat mektebi açmak ve bu mektepteki tedrisatı daima broşürler halinde tab ile dünyaya yaymaktır.

Musevinin haklarını tanımak için herkesin evvelâ insan hakkını tanınması lâzımdır. İnsan hakkını tanımak için de evvelâ Allah hakkını tanınması lâzımdır. Allah hakkını bilmeyen cemiyet hakkını duymaz bile. Kendinden başkasını insan saymaz bile, hele zayıf ekalliyetler göze bile batar, savlet için iştiha hazırlar.

İmdi beşeriyet Allahı ve insanı tanıdıktan, muamelâtta hak

ve adalet üzere bir tek ölçü kullandıktan sonra kendi de, Museviler de ıstıraptan kurtulacaktır. Zira fert ve cemiyet hayatını ancak bu ölçü ile Allahın istediği yola koyacaktır. Hak ve adaletin temeli muhabbetir. Muhabbetin icabı diğerkâmlıktır; işte bu diğerkâmlıkla dünya salâha imkân bulacaktır. Ve en iyi hayatı bu esaslarda, bu kültürle elde etmiş olacaktır.

Ancak böyle Allah hukuku, insan hukuku, hayata hâkim olacaktır. İşte bu hakları bilmek ve bu haklara riayeti öğrenmek için ilâhiyat bilmek ve onun bütün hikmetleri ile bütün müeyyideleri bilmek herkes için hayatî bir ihtiyaçtır. Hak ve hakikati yalnız bir insan, veya bir millet bilmekle de maksat hâsıl olmaz. Herkes bilmelidir ki bu mukaddes hakları muamelâtta hükim kılarak birbirine karşılıklı hürmet ve emniyet telkin edebilsin. Bu umumî işe teşebbüse her milletten ziyade Musevi milleti mecburdur. Ve her milletten evvel Musevi milleti vaktiyle memur olmuştur.

Cemiyette Allahın dinine ilk nüve olan İbranilerdir. Allahın iradelerine göre ilk cemaat tesis eden Musevilerdir. Allahın işçiliğini bütün bir kavimce deruhte ettiklerinden dolayı Allah onları has kavim diye vasfetmiş âlemler içinde mümtaz kılmıştı; Ve Museviler bu mukaddes vazifeden kaçındıkça ıstıraplara düştüler. Museviler; yine düştükleri yerden kalkacaklardır. Ve bütün beşeriyet de aynı noktadan kalkınacaktır. Allahın dini: İbrahimin imanını üzerine ve Hazreti Musa'nın eliyle temellendi. Bu temel üzerine Allahın din mektebi kuruldu, hocalıklarını Beni İsrail Peygamberleri ifa etti. Sonra bu mektebin kapısını Hazreti İsa bütün insanlığa açtı. Hazreti Muhammed de bütün insanlığa amelî hayatın devrini açtı. Binaenaleyh din birdir. Çünkü Allah birdir. Ve onun bir hareket, bir de muvasalat noktası vardır, ki hareket noktası iman; yolu amel ve muvasalat noktası salâhtır. İman, sadakatle; amel; disiplin ile (takva ile) salâh; tekâmül ile kaimdir.

Beşeriyetin Allah dininde, ferdî ve ailevî hayat terbiyesi Musevilikte içtimaî ahlâk terbiyesi Hristiyanlıkta cereyan ve inkişaf eder. Amelî hayat devri Muhammedilikle açılır.

Bugün Museviler mustaribtir. Fakat bütün bir beşeriyet te ıstırsız değildir. Eğer Museviler ilâhî vazifelerini terk ile şahsî menfaatlerine düşmeseydi, ne onlar bu cezayı çeker ne de beşeriyet; kuvvetin tahakkumu altında inlerdi. Bütün bu akıbetler; hayatta iyi bir örnek olmak üzere Allahın yetiştirdiği Musevilerin fena misal göstermeleri neticesinden ibarettir.

İmdi bu işe yine esastan başlamak, ve her şeyden evvel bir ilâhiyat mektebi açmak en doğru fikirdir. Bugünkü ıstıraplara âcıl bir ilâçtır.

Musevilik; bütün dünyayı kurtarmağı düşünmedikçe kendini kurtaramıyacaktır. Ve salâh teşebbüslerini bütün bir dünya ölçüsünde geniş tutmadıkça Museviler bir netice alamıyacaklardır.

Binaenaleyh Museviler; bütün dünyaya şâmil bir salâh gayesi ile ve Allahın her insana hâkim ismi ve iradesi ile işe başladıkları zaman tam müsbet bir iş yapmış olacaklar, ve seslerine samimiyetle cevap verecek muvafık bir âlem bulacaklardır.

İşte onun için, ilâhiyat mektebi; her hareketin mebdai, her iyi fikrin menberi, her ihtiyacın verimli kapısıdır.

Elverir ki bu mektebe seçilecek muallimler; ilim, fikir ve his kifayetini haiz olsunlar. Dar zihniyetlerden, benlik, tarafgirlik zaafılarından salim olsunlar.

Tâ ki; insanlar arasına, ırklar, dinler, mezhepler arasına üstünlük, aşağılık farkı koymasınlar, insanları ayrı gayri zümrelere ayırmassınlar, ve hiç kimse de onları ayrı, gayri, yabancı görmesin.

Bu ilâhî mektebe yakışan isim; kendi yüksek hüviyetinde herkesi cezb ve cemedici bir kudreti haiz olmalıdır. (Ehli kitab) için bu isim malûmdur. Her birinin dinde ve Peygamberde ciddî ve Allahın sevgili kulu Hazreti İbrahimin İsmidir.

Dünya ekseriyetini teşkil eden (ehli kitab) zümreleri; kitaplarıyla, Peygamberleriyle Hazreti İbrahimin birliği ve pederliği hüviyetinde birleşebilirler. Yani dinde bir menşeden, bir babadan olduklarını kabul ederler.

Nitekim Şark dinleri de Brahmada birleşirler. İş İbrahimin ve Brahmanın evsafında toplanan insan oğullarını, İbrahimin ve Brahmanın bir olan Rabbine tevcih ve hakikî birliklerini onlara duyurtmaktadır ki bu sonuncusu kadar kolay, tabîî bir şey olmaz..

İmdi ilâhiyat mektebinde:

1: Her din için birer kürsü tesis etmek ve cümlesini sonra tek bir kürsüde hak ve hakikate rabt etmek lâzımdır.

2: Mezheblerin zuhuru sebeblerini ve bu esastaki şevki tabiiyi, yâni nesillerin tekamülü, zamanların tahavvülü, ihtiyaçların genişlemesi, fikrî hayatın yükselmesi, ruhî ihtiyacın derinleşmesi ve dünya hayat şartlarının gittikçe başkalaşması gibi esbap ve avamili hesaba katarak hakikatleri izah etmek ve vaki şeylerin bir ihtiyacın tabîî neticeleri olduğunu bildirmek ve netice itibariyle cümlesini bir asılda, bir hakikatte toplayıp göstermek lâzımdır. Hayat ve fikir seviyesi değıştikçe mezhebler çoğalacaktır. Ve ancak beşeriyet hakikî hedefine varıp huzura erdikten sonradır ki çoğalan her şey aslında birleşecek ve insanlar da, dinler de bir tek şey olacaktır. Bu hakikati şu âyet ne güzel tevsik eder: (Ve Rab bütün yer yüzünün hükümdarı olmakla o gün Rab bir ve ismi bir olacaktır.) (Zekeriya, 14 - 19(9)). Bu âyetin izahı için de şu âyeti hatırlamak ne kadar yerinde olur: (Ve bundan sonra ruhumu cümle beşer üzerine dökeceğim. Ve oğullarınız, kızlarınız ilhamla söyleyecek, ihtiyarlarınız rüyalar görecek ve gençlerinize vahiler gelecektir. (Yuil, 2 - 28).

Bu halde:

Gençlere kadar vahiler geldikten sonra elbette ki Allahtan başkasına artık ihtiyaç kalmıyacaktır. Dinler, mezhebler, kendi işlerini görmüş, bitirmiş olacaklardır.

Cehaletin ve iptidailiğin hükmü; benlikler etrafında her şeyi ayırmaktır. Kemalin hükmü de her şeyi anlaştırmak, birleştirmek, mütesanit ve müteavin bir kuvvet vücade getirmektir.

Bidayeti halin yaptırdığı dağınıklığı kemal devri derleyip toplıyacaktır.

Dinler; hakikatte insanları ancak bir yere ve birliğe götürecek iken siyasette kullanılarak bugünkü haline getirilmiştir. Din ve mezhep isimlerinin çokluğu hakikatin birliğine münafi değildir. Hayatta herkesin bulunduğu birer nokta vardır. Bu noktalardan bir tek hakikate gidilecektir. Zira hakikat taaddüt edemez ki hedef çoğalsın. O halde yollar çoktur, fakat hepsi bir noktada birleşecektir. Beşeriyetin ihtiyacı, bu tek noktaya götüren doğru yolu tutmak ve onun üzerinde yürümektir. İnsan bu yola girdikten sonra kolayca yürür zira his, akıl fikir mantık her şey onu bu yolda harekete teşvik eder. Zaten insan aklını kaybetmedikçe yolunu kaybetmez.

Birliğe gitmek zaruridir. Zira; ayrılıklar arası nifak ve ıstırap dolu çukurlardır. Bunlar müsbet hisler, fikirlerle doldurulmadıkça, selâmet yoktur. Ayrılıklar zaaf âmilidir. Tesanüt ve teavün ruhile milletler kenetlenmedikçe kuvvetlenemez, tehlikeden kurtulamaz.

Evet, cehaletin dolayisiyle taassubun kemirici, yıkıcı cephe, leri yıkılmadıkça din ve mezhep siyasete hizmet eden bir kuvvet olmaktan kurtulamaz. Din; bütün bir beşeriyetin müşterek bir emniyet zımanı haline getirilmedikçe kendi mahiyetini ortaya koyamaz. Ve dünyanın salâhına başka imkân da bulunmaz. Zira şimdiye kadar bulunamamıştır. En kuvvetli varlık dindir. Ve mahiyeti asliyesine mugayir olarak siyaset ve egoizmada fena kullanılan da yine bu kuvvettir. Binaenaleyh din kuvveti kendi hedefine sarfedilmedikçe saf iyilikte kullanılmadıkça yani dinler bir tek şey olarak bir Allahın elinde toplanmadıkça beşeriyet ihtilâftan, çarpışmadan kurtulamaz. Dini de insanı da elinde ve önünde toplıyacak Allahtan başka bir varlık üstün el yoktur. Ondan başka her varlık ayırır. Ve nitekim bugüne kadar hep ayırmıştır. Halbuki kurtuluş; birliktedir. İstırabı tevhit eden aralıkları, çukurları kapatmak lâzımdır.

İşte bu birlik fikrini verecek, hak ve hakikate dayanarak telkin edebilecek yegâne salâhiyetli yer beynelmilel, beyneledyan açılacak bir ilâhiyat üniversitesidir. Her şeyin sureti umumiyede Allah için insan için cereyan edeceği böyle bir yerdir. Bu semanın altında bu mektebi doyuracak hoca da vardır talebe de. Nasıl ki bugünkü nesilde henüz Musa veya İsâ mektebine başlamamış veya Muhammedin amelî hayat devrine henüz girmemiş rüştsüz insanlar da vardır.

Binaenaleyh iş var çok iş vardır, hem üniversite için hem de üniversitede yetişip dünyaya dağılacak, insanlığa muallimlik ve Allah misyonerliği edecek her din adamı için, dünyalar kadar iş vardır, elverir ki işe başlansın, ve bu işlerin idareleri müşterek bir müesseseye intikal etsin. İnsanlar birbirlerini kendi hususî fikirlerine değil, Allahın iradelerine davet etsin. Her din her mezheb ehli yüzünü tam olarak Allaha tevcih etmekle çıkar bir yolu tutsun ve bütün insanlarla Allahta ve Allahın dünya işlerinde muhabbetle birleşsin.

En iyi temennilerimle hürmetlerimi sunarım. Cenabı Hak mukaddes hizmetlerini cümleye nasib ve cümleyi muvaffak buyursun. Amin.

Ömer Fevzi Mardin

MUSEVİLER VE FİLİSTİN MESELESİ

Musevilerde Filistin İdeali:

Mukaddes kitaplara göre Filistinin ehemmiyeti; 3 esasa istinat eder:

1. Filistinin Firavun idaresinde zulüm gören, Mısırda cehenem hayatı yaşayan İbranî'lere acıyan Allahın kurtuluş ve refah için vaadettiği cennet gibi güzel bir ülke olması.

2. (Beytullah) yâni (Mabedi Süleyman) ın Filistinde bulunması ve bu suretle bu mâbedin; kible ve mânevi merkez olması.

3. Filistinde tutunabilmek veya onu gaybetmenin Museviler için (Allahın tayin buyurduğu amellerine göre) bir mükâfat veya mücazat müeyyidesi olmasıdır.

İZAHLARI: ESAS — 1

Birinci Esasa Göre;

A — Allah Mısırdaki cefâ gören İbranî kullarına merhamet ederek onları Mısırdan kurtarıyor. Ve (Kenan) yâni Filistin diyarını da onlara şarta muallak vaadediyor. Filistine hâkimiyeti; Allahın rızasına uymak hayatta Allahın iradelerini yapmak ve Allahın yer yüzünde işlerini görerek Allaha misyoner bir (has) kavim olmak şartıyla mukayyet kılıyor.

B — (Has) kavim vasfının icabettirdiği sıfatlar ve e'âl; şu esaslarda tam ilâhî bir misyonerliğe istinat eder.

- 1) Hayatı Allahın işine vakf etmek,
- 2) Hayatı Allahın işine göre ayarlamak,
- 3) Allahın varlığını, birliğini, iradelerini, bütün dünyaya bildirmek, dünyada ilâhî bir birlik temin etmek.

Birinci Maddeye Göre:

Musevi Allahın işini görmek için bu vazifeyi benimsemesi lâzımdır. O halde nefesine hâkim, feragat sahibi, elci, gayretli olması lâzımdır. Böyle olması için de ilâhî gayret duyması lâzımdır. İlâhî gayret duymak için kendini Allaha vermesi ve kendi nefisini mu-saffa hale getirmesi lâzımdır.

İkinci Maddeye Göre:

Hayatı Allahın işine göre ayarlamak için; Allah muhabbetini her muhabbetin üstünde, ilâhî vazifelerini her vazifenin üstünde, ilâhî alâkasını her alâkanın, her varlığın üstünde tutması lâzımdır. Ve binaenaleyh kendini Allaha teslim etmiş ve Allahın

iradelerine göre hayatta istikamet almış ve faaliyet göstermiş olması lâzımdır.

Üçüncü Maddeye Göre:

Misyonun icabını Museviler her ferdi ile ifaya koyularak, bunu her birinin umumî ve hususî, içtimâî ve ferdî hayatında göstermesi lâzımdır.

NETİCE VE TAHLİL

Birinci esasa göre: Museviler misyonlarını yaptılar mı, yapmadılar mı? Yaptıkları devir de oldu, yapmadıkları devirler de.

Yaptıkları müddetçe hür, müstakil, mes'ut, bahtiyar ve Filistine hâkim yaşadılar. Yapmadıkları müddetçe de azap, esaret, işkence, ıstırap çektiler. Ve Filistinden uzak kaldılar.

İşte Filistinde oturmak, oturmamak meselesi bu şartlara göre mahiyet iktisap etmişti. Allah onların işinden memnun oldukça Filistinde tuttu aksi halde Filistinden çıkardı.

Has kavimlik misyonunun cephesi, bütün dünyaya şâmil idi; Zira Allahın dünyası; elbette Filistinden ibaret değildi. Filistin bütün dünyaya, ilâhî kültürü yaymak için ancak bir merkez, bir hareket noktası idi.

Allahın muradı; Musevileri Filistine kapamak değil, Filistin topraklarını ekip biçmek için de değil, orayı ırklarına, cemiyetlerine tahsis ve inhisar ettirmek de değil, ancak Filistini ilim, irfan ocağı, kültür ve iman merkezi yaparak oradan bütün kültür ve imanı, ilim ve irfanı dünyaya yaymak, bütün dünyayı bir Filistin haline koymaktı. Onlar; bu misyonla bütün dünyaya dağılacaklar, Allahın işini göreceklardı. Ve bütün dünyayı Allahın melekûtuna hazırlayacaklardı.

Allah onları çölde kırk sene bunun için terbiye etti. Oradan da Filistine götürerek bunun için tatbikata geçirdi. Fakat onlar beşerî zaafırlara tedricen kendilerini kaptırdılar. Allahın hükümlerine

lığının kıymetini takdir edemiyerek başlarına kral istediler ve kral devrini açmakla kendi cinslerinden nice Firavunların eline yakalarını kaptırdılar. Birbirleriyle boğuşa boğuşa maddeten de zayıf düştüler ve parçalandılar, dağıldılar. Kahren ve cebren dağılmış oldukları yerlerde Musevilerin hayatı daimî bir baskıya ve ıstıra- ba girdi. Artık onlar dağıldıkları yerde canlarını kurtarmak için çalışmağa başladılar. Halbuki onlar başkalarını dalaletten kurtar- mak için dağılacaklar ve çalışacaklardı. Nihayet bu çalışmalar böylece misyon mahiyetini iktisap etti. Allahın dediği yine oldu. Fakat Allahın istediği tarz; bu değildi. Umulur ki bundan son- raları mütenebbih, olgun bir Musevilikten o ihtiyarî misyon faali- yeti zuhur ve inkişaf etsin. Maamafih Musevilerin şu umumî be- şer seviyesi geriliği içinde bu yüksek işi ıztırsız ve ıstırsız gör- melerine de pek imkân yoktu.

ESAS — 2

Beytullahın Filistinde olması; Allahın hükümranlığını Filis- tine hasretmezdi ki has kavmin misyonunu Filistin hudutları içine münhasır kılsın. Musevileri bekliyen vazife bütün dünyaya aitti. Onlar kendilerini Filistine bağlayıp arkalarını dünyaya çevirince Allah onları dünyaya yayılmak sebeplerini yarattı. Vicdanî bir gayretle vazife hissi ile dünyaya yayılmak istemiyenleri zorla da- ğıttı yaydı. Museviler kendileri için değil Allah için yaşayacak, Allah için çalışacaklardı.

ESAS — 3

Üçüncü esasa göre de hakikat tezahür etti. Museviler ilâhî vazifelerini unuttukça Filistinden zorla uzaklaştırıldılar, nedamet ve intibah gösterdikçe Filistine avdet ettiler.

BUGÜNKÜ FİLİSTİN FİKRİ.

Acaba Filistine can atan bugünkü Museviler bu tehalâkü niçin gösteriyorlar meselâ:

1 — Mukaddes bir yerde yaşamış olmak için mi? Yoksa:

2 — Canlarını kurtaracak bir emin yer bulmak için mi?

Yoksa:

3 — Misyonlarına avdet için yine bir derlenip toplanmak, ve olgunlaşıp umumî hayata, misyon hayatına atılmak için mi?

Birinci Hale Göre:

Allahın Museviden istediği vazife; Filistine ait değildi ki Filistinde yaşamakla bu maksat hâsıl olsun, Musevi Filistinde ancak talim ve terbiye görerek oradan dünyaya yayılıp vazife görecekti.

İkinci Hale Göre:

Museviler Allaha karşı vazifelerini ifaya azmetmedikçe dünyanın hiç bir yerinde hattâ Filistinde rahat edemeyeceklerdir. İstirap münebbihi onların başından Filistinde de eksilmiyecektir. Nitekim son senelerde geçirdikleri Filistin hayatını yakından bilenler için bunun ne kadar huzursuz ve emniyetsiz geçtiği malûmdur.

Üçüncü Hale Göre:

En doğrusu budur. Ve gaye oraya toplanıp yaşamak değil, dünyadan tecerrüt etmek değil, orayı bir ıslah müessesesi haline koymaktır. Bu işin başında gelen en mühim şey de orada beynelmilel bir ilâhiyat üniversitesi kurmaktır. Ve dünyayı Allahın melekûtuna hazırlayacak beynelmilel idealistler yetiştirmektir. Her nevi taassuptan, tarafgirlikten azade sırf ilâhî fikirlerle açılacak ve idare edilecek böyle bir müessese bütün dünyanın salâhına, ıtilâfına, insanca ve kardeşçe yaşamasına âmil olacaktır. Zira Al-lahtan başka insanları birleştirecek ve siyasî ihtilâflardan, cehalet ve taassup husumetlerinden kurtaracak bir şey yoktur. Ne va-

kit dünyanın her tarafından itimat ile böyle bir üniversiteye talebe gelir, ve onlar tertemiz bir fikir ile memleketlerine dönerek memleketlerindeki müesseselerin başlarına geçerse işte bütün dünya için müşterek salâh devri açılmış olur.

Musevinin ziraat için dünyada bulacağı toprak vardır. Museviyi kurtaracak, alelâde çiftçilik değildir. Museviyi kurtaracak şey; ancak Mabedi Süleymanın yanında bütün dünyaya cazibe neşreden bir ilim ve fikir müessesesi yani insanlık üniversitesi kurmasıdır. İşte onların ve bütün dünyanın kurtuluşuna yegâne esas buradan ve bu işten başlar.

BUGÜNKÜ MUSEVİ NESLİ

Devre, devre ıstırap münebbihi üzerlerinde şiddetlenen nesiller bu ıstırabın neyi tenbih ettiğini bilmeliler ki, bir an evvel kurtulsunlar. Halbuki yeni nesil ıstırabın sebebini düşündüğü zaman Museviliklerinden başka bir sebep bulamıyor. Fakat Museviliğin ne olduğunu da hakkiyle biliyorlar mı? Bilseler; bu ıstırapa düşmezlerdi. Onlara göre Musevilik; çok çalışan, çok kazanan, siyasî ve iktisadî hayatın ferdiyetçilik hüviyetinde büyük bir benliğe malik olan zümredir. İşte bu yüzden herkesin hasedini mucip oluyor, herkesin gözüne onun için batıyor, onun için herkes Museviye saldırıyor. Diyorlar.

Bu görüş zâhirdir. Bunun bir iç yüzü vardır. İç yüzü şudur: Allah, onları cemiyeti kurtarmak için yetiştirdi, onlar şahsen her biri kendini kurtarmak ve kendini en müreffeh hale koymak fikrine ve bu esasta sırf kendine düştü, işte bu netice yâni Musevilerin cemiyete karşı ve kendi has kavimlik sıfatlarına karşı kayıtsızlıkları, alâakasızlıkları cemiyeti kendi aleyhlerine çevirdi. İmdi, Museviler, cemiyeti kurtarmağı düşünmedikçe kendilerini kurtarmış olamayacaklar, kendilerini Allahın hizmetine vakfetmedikçe rahat yüzü göremeyecekler, zengin olacaklar fakat safasını

ne maddeten ne mânen süremiyecekier, meğer ki cemiyeti de kendileriyle beraber uyandırılar, ve kalkınmalarına hizmet edeler. Musevilik dünyada küçük bir ekalliyettir, fakat Allah onları tutuktan sonra onlar her kuvveti, her imkânı elde etmiş olacaklardır.

İmdi Musevi genci kendinden evvel Allahı sevmeli, ailesinden evvel cemiyeti sevmelidir. Bırakmalıdır kendini Allah düşünsün, Allah hizmetkârını düşünür, Musevi ancak cemiyeti, cemiyetin geriliklerini. bütün dünyaya ıstırap âmili olan fikrî, hissî hastalıklarını düşünmelidir ve onun ıslahı çarelerini temin etmelidir. Cemiyet kurtarılmalıdır ki Musevi kurtulsun. Museviler; din değiştirirler de tabiiyet değiştirirler de memleket değiştirirler de misyonlarına avdet etmedikçe yani Allahın işine bütün bir dünya ölçüsünde sarılmadıkça kurtuluş yoktur. Kendilerini ne Avrupada rahat bırakırlar ne Filistinde.

İlk iş; intibahtadır ve Allahın Museviden istediklerini bilip yapmağa azmetmektir.

MUSEVİLERE BİR İKAZ

Museviler; Filistinde Araplara karşı nasıl kendilerini müdafaa ve muhafaza edeceklerini teemmül ederken işi sırf silâh ve ecnebi nüfuziyle halletmeği düşüneceklerine Arapların nasıl kalbini kazanabiliriz, Arapların nasıl gözüne girebiliriz, Arapları kendimize nasıl dost yapabiliriz diye düşünüydiler çok hayırlı olurdu. Filistin meselesi şimdiye kadar ta kökünden halledilmiş olurdu.

Filistinde zorla, kuvvetle, ecnebi yardımıyla tutunmak hiç bir zaman için tabî bir hayat temin etmez, bilâkis zıddiyeti artırır, Filistine çok Musevi doldurmakla değil; Filistine iyilik getirmekle bir fayda hâsıl olur. Getirilecek kıymetlerle bu mesele halledilebilir. Kalabalık bir kitleyi sırf iskân için yığmak onları azaba, felce uğratmak olur. Musevinin esasen halk diye ayrılacak bir çiftçi, amele ekseriyeti de yoktur. Her millette olduğu-

nun aksine olarak Musevilerde ekseriyet ilim, fikir, sanat ve servet adamlarındandır. Avuç kadar yere, Filistine bir çok ilim, fikir, sanat ve servet adamını toplamak da kendine yeterden fazla bir ilim, fen ihtisas ehlini kolu bağlı, halksız, şakirtsiz bir yere faydasız toplamak olur. Bu; bir yerde hastadan fazla hekim veya talebeden fazla hoca, müşteriden fazla satıcı, işden fazla işçi toplamak demek olur. Bu ihtisas ehlini ihtisasları haricindeki işlerde kullanılmalarını zarurî kılar. O halde teknik ihtisas erbabının kendi ihtisaslarını bırakıp alelâde basit şeylerle uğraşmaları da teknik namına ziyan ve israf olur. Bu ziyandan korunmak için bunların, bu teknisyenlerin Filistinden başka yerlere de kendilerini vakfetmeleri yahut bütün o ihtisas adamlarını yerinde kullanmalarına imkân verecek yüksek ihtisas fakülteleri açmak lâzımdır.

Meselâ, Filistin bütün, Şark için güzel bir kültür yeri olabilir. Avrupaya, Amerikaya tahsile gidip okuyan Şarklılar, Filistinde daha iktisadî, daha ahlâkî bir yaşama imkânı bulurlarsa elbette Filistine gelir. Ve o mukaddes toprakta ruhanî bir hayat içinde maddî, mânevî inkişaf elde edebilir.

Avrupaya tedaviye giden Şarklı hastalar neden Filistine tedaviye gelmesinler ve bu güzel iklimi, bu mutavassıt yeri tercih etmesinler, aynı hazik hekimleri aynı tedavi mükemmeliyetini orada buldukları ve bunu daha ucuza elde ettikleri halde neye Filistine gelmesinler.

Bugüne kadar hodgâmlığı ile Avrupayı sınırlendiren, kendi aleyhine çeviren Museviler bundan bayie en geniş ölçüde bir diğerkâmlık yüreği taşımak, insanlığa en faydalı unsur olmak ve bunun için de ilimlerini, ihtisaslarını bütün insanlığa hasretmek içtimâî yardım ruhile hareket etmek zaruretindedirler. Bu suretle hem dünyayı lehlerine çevirirler ve muhtaç oldukları itibarı kazanırlar hem de Filistin Araplarını ve dolayısıyla bütün Arapları kendilerine dost ve müzahir kdarlar.

Meselâ, Arap âlemi bugün Filistin Araplarının şikâyetini be-

nimsiyerek gayrete geliyor, Filistin Musevilerine karşı menfi vaziyet alıyor, peki, Filistin Araplarının ortaya koydukları dava, şikâyet, tazallûm nedir, nelerdir?. İşidiyoruz ki onlar şöyle diyor, lar:

1. Museviler; zengindir, elimizdeki tarlaları, emlâki bol para dökerek bizden alacaklar, mal, mülk arazi sahibi olan Araplar bir gün gelecek malsız, mülksüz, tarlasız, kalacaklar Musevilerin iktisadî esaretine düşecekler, Musevilerin eli altında ve verecekleri küçük ücretlerle bir amele, uşak vaziyetine gireceklerdir.

2. Dünyanın dört tarafından toplanıp gelen Museviler, bütün ömürlerini Filistin mahdud çevresinde en iptidai bir ziraat le ve küçük esnaflıkla geçiren Araplara nisbetle ilimde, ihtisasta, hayat görgüsünde, servette üstündür. Böyle farklı iki unsurun birbirine karşı vaziyet alması Arapların zararına netice verir o halde Araplar kendi memleketlerinde efendi vaziyetlerinden Musevi hizmetkârlığı vaziyetine düşmeden bu meseleyi bir an evvel bertaraf etmek Musevilerden Filistini ve Arapları kurtarmak lâzımdır. Arapların düşündüklerinin, dediklerinin hülâsası budur.

Musevilere gelince:

Museviler, Arapların yukarıdaki fikirlerini değiştirecek samimî bir fikir ve filyat ile mukabele edeceklerine yâni: Biz Arapları kendimize köle etmeğe, onları sömürüp çırcıplak bırakmağa gelmedik. Biz Arapları iktisaden seviyemize yükseltmeğe, ilmî, fikrî seviyelerini kendimizinkine erİştirmeye ve hayat şartlarını terfiye, onların kalkınma, çalışma imkânlarını çoğaltmağa ve onlarla müsavi kıymette iş ve hayat ortaklığı yapmağa geldik. Demeleri lâzımdı. Ve sözlerini isbat eden icraata derhal başlamaları icabederdi.

Allahın Museviden istediğı de bu idi. Allahın her kulu gibi Arap kullarını kardeş bilmek ve Araplara kardeşçe muamele etmek, bütün mukadderatta bir birlik hissi telkin etmek Arabın mahrumiyetlerini, acılarını paylaşmak ve derhal bu iyi niyetlerin

icraatına başlamak, Filistin şehirlerinde mükemmel birer hastahane açmak buralarda fakir Arap hastalarını meccânen tedavi etmek her tarafta meccanî seyyar doktorlar dolaştırmak, doktorlar, baytarlar için sabit istasyonlar tesis etmek, fakirlere yemek dağıtan aşhaneler açmak, ziraatı ıslah istasyonları tesis etmek, mahsulünü satan çiftçiye en kazançlı, en emniyetli yolları temin etmek, tohumusuz çiftçilere faizsiz tohum veya para ikraz etmek, hülâsa muaveneti içtimaiye esasında, imar, ıslah ve kalkınma esasında her şeyi tam bir samimiyet ve tam bir hüsnüniyetle Araplara yapmak ve göstermek lâzımdı. Dünyadaki milyoner veya milyarder Musevilerin teberruatı bu işi pek güzel görebilirdi.

Muamelâtta Arabı kuşkulandırmaktan sakınmak daima dikkat olunacak bir mevzudu. Musevi Arabın tarlasını satın alacağına tarlasındaki mahsûlü Arabı sevindirecek şerait altında alsa, Arabın evini, dükkânını alacağına Arapla ortaklaşa evi büyütse dükkânı çoğaltsa, yine Arapla müştereken yeni mamureler vücade getirse ne alâ olurdu.

Arap Museviden memnun olduktan ve onlar müşterek bir hükûmet kurduktan sonra o hükûmetin pasaportunu haiz sanat ehli, ticaret erbabı Musevi Asyada, Afrikada para kazanacak yer mi bulamazdı. Ve artık ona kim dokunurdu?

Fakat Museviler böyle yapacaklarına tersine inatlaşırlarsa, aksine hareket ederlerse elbette Arapların da başı belâyâ girer, kendi başları da belâdan kurtulmaz. Museviler Araplarla anlaşmaktan ziyade ecnebi kuvvetinden istiane ederlerse Araplar da bütün Araplıktan hattâ bütün bir Müslümanlık âleminde istimdat ederler. Bu Museviler için en feci bir akıbeti doğurur. En sakın yaşayabildikleri Asya ve Afrikada da rahatları bozulur, kazançlarına ket gelir.

Museviler için ilk iş, hikmet, basiret ve akı selim ile hareket etmektir. Bütün dünya azlıklarının ilk işi zaten budur. Bütün bir olgunlukla hareket etmektir. Netice itibariyle Filistinde tutunmak ve bütün Şarkta bugüne kadar elde ettikleri müsait, sakın hayatı

ihlâl etmemek için dirayetle hareket etmek Lâzımdır. Musevinin samimî ve dirayetle hareketi Arapları da Müslümanları da hattâ bütün Şarkı da faydalandırır. Şarklıya emniyet telkini için Musevilerin bir Şarklı gibi düşünmesi ve hareket etmesi lâzımdır. Garbın Şarka tahakkümüne yeni bir müdahale unsuru olmamaları, Şarkta yeni bir iğtişâş âmili olmamaları iktiza eder.

Şark; müdahalelerden, rahatsızdır, bundan bıkmış usanmıştır. Binaenaleyh son derece hassas ve reaksiyoner bir hal peyda etmiştir. İmdi Musevî, Şarkta ancak emniyet unsuru olacağını ve Şarka zarar değil faydalar getireceğini vadetmekle müsait bir muamele görür. Filhakika samimî, müsbet bir Musevî faaliyetinden Şark müstağni değildir. Şarkın vasi, bakir sahalarında Museviler gibi olgun, yetişkin, hayat adamlarına müsait iktisadî işler vardır. Elverir ki bu işler siyasî felâketler tevlit etmesin, faydalar Musevilerin kendilerine inhisar etmesin; bu teminatı vermek ve göstermek vazifesi ise Musevilere düşer. Yalnız Filistin değil bütün Şark böyle iyi haberleri, böyle hayırlı faaliyetleri bekliyor. İktisaden kalkınmak ve dertlerinden kurtulmak istiyor.

Musevilere düşen ilk iş emniyet telkin etmek ve hakikaten emniyet edilir olmaktır.

MUSEVİLER VE ŞARK ÂLEMİ

Muhakkaktır ki Musevilerin Şarktaki hayatı Garbtakinden daha asudedir. Ve emniyettedir. Museviler; katliâmlara, tahriblere, yağmalara arasıra garpta uğramışlar, fakat Şarkta uğramamışlardır. Hattâ İspanyadan canlarını kurtarmak için kaçabilenlerin mühim bir kısmını Osmanlılar içlerine almışlardır. Garpta niçin arasıra Musevilere karşı aksülâmeller ve savletler vaki olur da Şarkta olmaz?

Bunun bir kaç sebebi vardır: Siyasî sebeplerini izaha küliyatın mesleğini müsait bulmuyorum. Yalnız dinî sebebi öne alacağım.

Hiristiyancılara göre Museviler; Hazreti İsanın aleyhine hareket etmiş bir kavimdir. Onlara karşı adavet, Hazreti İsa'ya olan

muhabbetle başlar ve bu kadim fikri mutaassıb zümreler gelenek halinde muhafaza eder.

Garp müesseselerinin siyasetleri, zamana göre bunu körükler. Müslümanlara gelince:

Müslümanlığa göre vak'a: Allahın takdirine göre cereyan etmiştir. Realiteye gelince: Dünya görüşüyle kendilerini putperest Roma hükümdarlığının tehdidi altında ve Hazreti İsa'ya taraftarlık meselesinden bir katliâma maruz telâkki eden o günkü Museviler Hazreti İsaya karşı zahiren alâkasız, gayretsiz, ruhsuz gibi cesaretsiz görünmüş olabilirler. Fakat Museviler; Allahı her kavimden evvel tanıyan bir kavimdir. Allahcılıkta, Allaha imanda onların bir kıdemi, ve bu kıdemin bir şerefi vardır. Sonra bugünkü Museviler; babalarının günahından mesul olamazlar. İslâm dinine göre (ki Musevi şeriatı da öyledir) hiç kimse babasının veyahut başkalarının ef'alinden mesul olamaz. Yine İslâm dinine göre Allahın bütün kulları hakkında hüsnü zan beslemek fikirde esastır.

Ve yine İslâm dininde muhacirin, mültecinin büyük bir hakkı vardır. Ona iyi muamele etmek, onu her hususta emniyette bulundurmak, ve onun muhtaç olduğu insanlık haklarını ondan esirgememek yerlilerin borcudur.

Hattâ Kur'anı kerimdeki bir âyetle Allah; Allahı tanımayan kâfirlere bile hüsnü muamele edilmesini (1) böyle bir kâfir aman dilerse ona aman verilmesini emreder. (2)

Şarkın Müslüman muhitlerinde asırlarca gayri Müslimlerin dinlerini muhafaza ve hayat hakkını elde etmeleri bu geniş din, vicdan hürriyetinin neticesi, ve azlıklara, zayıflara karşı din kül-

(1) (17 - Esrâ - 54(53)): "Kullarıma söyle kâfirlere hüsnü muamele etsinler."

(2) (9 - Töbe - 7(6)): "Eğer müşriklerden biri gelip senden aman diler ve himayeni isterse ona himayeni ve amanını ver."

türünün telkin ettiği himaye, adalet ve şefkat fikrinin semeresidir. (3)

Bu kültür bütün Şarkta kendini cömertlikle hissettirir, kuvvetli olan fert zayıf ile uğraşmaktan utanır, çekinir, zira en büyük takbihe âmmeye tarafından duçar olur.

Müslümanlık haricindeki Şark dinleri ehline gelince onlar zaten vahdeti vücut akidesine din esasında riayet etmişlerdir. Onlar muzir bir böceğe bile kıyamazlar. Nerede kaldı koca insana kıyasınlar.

İmdi Musevilerin işi Şarkın her muhitinde sakindir. Dağdağsızdır. Filistine gelen Musevilerin Avrupalı olmaları ve Şarkının vicdanına dayanacaklarına kuvvete, bilhassa yabancı nüfuza istinat etmeleri işi temelinden sarsmıştır.

Şarktaki Museviler de usludurlar, kendi hallerinde yaşarlar, nifak ve fesada alet olmazlar, siyasete karışmazlar, her hangi bir politika yüzünden hasım vaziyetine girmezler.

MUSEVİLER VE ARAP ÂLEMİ

Avrupada yaşayan Musevilerin istikballeri emniyet altına alınmak ve aleyhlerindeki nazarlar düzelmek için oradaki Musevi münevverlerinin, mütefekkirlerinin de elbette yapacağı bir iş vardır. Hiç bir müşkül yoktur ki onun çıkar bir tarafı olmasın. İmdi onların da tevessül edecekleri mühim yollar vardır.

Meselâ; Alelûmum haksızlıklara karşı beşeriyeti müdafaa için vücade getirilmiş insanî birlikler vardır ve bilhassa bu birliklerden prensiplerini ilâhî iradelerden alanlar vardır. İşte Musevi mütefekkirlerinin bu gibi birliklerde çokça yer almağa tevessül etmeleri pek faydalı olabilir. Bu iştirak ile orada rey sahibi olurlar. Onların ki faaliyet sahaları meselâ (Oksford gurubu)

(3) (16 - Nahil - 92): "Bir kavmin diğer kavimden daha çokluk olmasından azlara gadretmeyin.

gibi bütün bir dünyadır ve müdafaaya çalıştıkları haklar dahi bütün dünyadaki insanların, din, mezheb, ırk, renk ayırmaksızın her mağdur insanın mukaddes, müsavi haklarıdır.

Musevilerin de istifade edeceği yerler bu gibi cereyanlardır. Nitekim bu gurup Allahı tanıyan ve istisnasız Allah kullarına yardım ve hizmeti vazife bilen ve bunu hayatta doğru, namuskâr hareketiyle, herkese iyilik severliği ile, ve elci gayretciliği ile gösteren her insana, dini, mezhebi ne olursa olsun kendisine aza olmak hakkını kabul etmiştir.

İşte Hiristiyanlığın hakikî ruhundan, Hazreti İsânın tealimin-den ilham alan ve müessese siyasetlerine hislerini kaptırmıyan böyle gurublar vardır. Ve taassubla, cehaletle ve siyasî benliklerle mücadele eden yine bu musaffa Hiristiyanlardır. Avrupada Amerikadaki Musevilerin istifade edecekleri ve yalnız Allah için yardım görecekları varlıklar da evvelâ bunlar olsa gerektir.

MUKADDES KİTAPLAR

Mukaddes kitaplar birbirini tamamlıyan bir kültür. Hazreti İbrahimin dininde Allaha iman eden mü'minler mukaddes kitapların hiç birinden müstağni değildir. Bir ilmin nasıl bir temeli bir vücudü ve bir de gayesi varsa bu kitaplar da bu safhaları bu esasta ihtiva eder. Mü'min; ferdî vazifelerini, aile terbiyesini, cemaat nizamını Musevilikte öğrenir; cemiyet nizamını, içtimâî terbiyeyi ve beşerî ahlâkı küll halinde Hiristiyanlıkta öğrenir. Müslümanlıkta bu öğrendiği şeylerin tatbikatına geçer işte bu suretle Müslümanlık; beşeriyete dinin içtimâî hayat devrini açar.

Benî İsrail peygamberlerinin kitaplarında aile ve cemaat hayatının hiç bir safhası yoktur ki bütün tafsilâtıyla re'sen veya geçmiş bir vak'a'ya istinaden izah edilmiş olmasın. Vak'anın bütün ibret noktaları iyi fena tarafları onda aydınlatılmasın.

İncili şerifte de hiç bir ahlâk kaidesi yoktur ki onu azamî haddinde talep ve bütün incelikleriyle misalleriyle onu izah etmesin.

Kur'anı Kerim; bütün bu tafsillerle izahlarla misalli usullerle Allahın beşeriyetten istediği o şeylerin hülâsasından, vecize halinde kısa kısa cümlelerle işaret edilmiş muhtırasından ibarettir. Zira bu kitap, evvelki kitapları okumuş, öğrenmiş sayılan bir beşeriyete hitap etmiştir. İzahı, tefsiri, metodlu talimi evvelkilerindedir. Meselâ, Musevi mukaddes kitabı ve onu esasta tasdik ve takib eden Hristiyanlık kitabı: Evvelâ bütün bir ruhî, kalbî, fikrî varlık kuvvetiyle Allahı sevmeği emreder. Ve mukabilinde de Allahın sevgisini müjdeleyip vaadeder. Kur'anı Kerimde ise bu vaadin neticesi tezahür ve tahakkuk eder. Yani Kur'anı Kerim mü'mini; Allahı sevmeği öğrenmiş sayar ve artık hep seven Allahtan ve Allahın mü'minlere olan sevgisinden bahseder. Meselâ: "(Allah) mağfiret edicidir ve sevicidir" der.

Beşer, kendi nesilleri devirince evvelâ Musevi mukaddes kitaplarını, sonra Hristiyan mukaddes kitabını daha sonra Kur'anı Kerimi okumuştur. Fakat bu o demek değildir ki madem ki evvelki kitapları evvelki nesiller okumuştur, yeni nesiller Kur'anı Kerimden başka kitap okumasın.

Kitaptan maksut ikidir. Biri ahkâmına tebeyyet diğeri muhteviyatından istifadedir kî burada mevzubahs olan ilimdir; çünkü fertler, her nesilde evvelki nesillerin hayatını kendi yaşlarında geçirmektedirler. Nasıl bir mektepli kendi tahsil hayatında mektebin kendi yaşına mahsus her devresini okumak mecburiyetinde ise Kur'anı Kerimden sonra gelen nesiller dahi kül halinde bu mukaddes kitapların hepsini okumak ve ancak ondansonra din âlimi, din muallimi, din varızı olmak ihtiyacındadırlar. Bu böyle olmadıkça dünyada din ve mezheb saliklerinin görüş zaviyeleri birleşemez. Muhtelif görüş farkları muhtelif noktai nazarlar mükemmel bir noktada toplanamaz. Hepsi bir taraflı, yarım kalır, başkalarını kendinden farklı görür. Kendimi misal getireyim. E-

ğer mukaddes kitapların hepsini okumamış olaydım ve Kur'anı Kerimin (kitaplar ve Peygamberler arasını ayırmamak) hususundaki emrine gözümü, gönlümü uydurmayaydım ne bu yazıları Allah için tarafsız yazabilirdim ne de yazılarım umumî bir alâka uyandırır ve herkes için faydalı olurdu. (4).

TEKÂMÜL DEVRİ

Musevî mukaddes kitapları; beşeriyetin bir tekâmül devrine kavuşacağını müjdeliyor. Ve o devrin vasfı olarak insanların Allahın hükümranlığı altında birtek millet halinde birleşeceğini söylüyor. O devrin faydalarını da överek artık harp olmayacak, harp âletleri ziraat aletleri haline inkılâb edecek diyor. Bundan

(4) Kur'anı Kerimden:

(13 - Raad - 39(38)): "Her zaman için bir kitap vardır."
(2 - Bakara - 106): "Biz bir âyeti; ondan daha hayırlısını ve yahut onan mislini göndermedikçe neshetmeyiz. Veya unutturmayız."

(6 - En'am - 161): "De ki, beni Rabbim doğru yola hidayet buyurdu ve kuvvetli ve sabit dine nail eyledi ki o; hakka yakın ve batıldan uzak olan İbrahimin dinidir."

(42 - Şurâ - 13): "Allah size dinden Nuha tavsiye eylediği şey'i şeriat kıldı. Ya Muhammed, sana vahi eylediğimiz ve onunla İbrahim ve Musa ve İsaya tavsiye ettiğimiz, dinin ahkâmını tamamiyle yerine getiriniz ve onda tefrikaya düşmeyinizdir. (Bunu size emir ve şeriat kıldı.)

(2 - Bakara - 285): "Resul ve mü'minler o Resule Rabbindan nazil olan şeye (Kur'anı Kerime) iman ettiler. Bunlardan her biri Allaha ve meleklerine ve kitaplarına ve Peygamberlerine iman eylediler. Resullerinden hiç birinin arasını ayırt etmeyiz. Yarabbi emir ve nehyini işittik ve itaat ettik. Senden gufran isteriz, nihayet varacağımız ve merciimiz sanadır dediler."

da anlaşılıyor ki harp bir afettir. Mütেকâmil olmıyan insanların ihtiraslarından doğar ve kendinden farzetmediği diğer insanlara husumet halinde tezahür eder. Ve harpler hem bir felâketle hem de yeni felâketleri hazırlayacak hislerle neticelenirler.

Beşeriyeti bölen, husumet cephelerine ayıran siyasî telkinler olmasa harp olmaz, siyasî ihtiraslar telkinleriyle gafil avlıyacak kitle bulmasa harp olmaz. Muharrikler insanların cehaletinden, gafletinden, kemalsizliğinden istifade edemese harp olmaz, yâni insanlar rüştlarına ermiş, milletler hürriyetlerine sahip olsalar harp omaz. Zira bir akalliyetin saltanatı veya kazancı için bir ekseriyet harap ve feda olamaz. Bilâkis her millet başkalarını kendi gibi tutar ki bu halde de ne harbe, ne yağmaya, tahribe vesile kalmaz ve insanlar yekdiğerine muhabbet izharına meydan bulur, tesanüt halinde yaşar lâıık olduğu hayatı ve mertebeyi elde eder.

HER ÜMMETİN HEDEFİ

Her ümmetin hedefi tekâmüle ermek ve mütেকâmil bir cemiyette yer almaktır. Mukaddes kitaplardan aldığımız emir ve fikir budur.

Museviler ilk Musevilerin yaşadığı devrin hayatını yaşamak ve etraflarındaki insanları dört bin sene evvelki halde iptidaî, putpe-rest farzetmek isterlerse elbette yanılırlar. Tekâmülün seyir hakkını vermiş olmazlar. Bu halde de hem ferdiyetçilikten ve muhafazakârlıktan kurtulamazlar hem de muhitleriyle samimileşemezler, anlaşamazlar, sevişemezler, Hristiyanlar için de bu böyledir. Hristiyanların dahi Roma ve Bizans İmparatorlukları gibi putpe-rest, müstebit idareler altında takındıkları muhafazakâr ve çekingen hali daima muhafazayı düşünenleri ve kendilerinden maadasını dalalette ve cezaya lâıık görenleri hayatın içtimaî hakkını vermiş olmazlar. Onların vazifeleri de her yerde insanlık hakları tanıyan idarelere malik olmak halk hâkimiyetine mutlak surette is-

tinat eden hakikî demokrasiler kurmak suretiyle Allahın melekûtuna zemini hazırlamaktır. Yalnız günlük dualarda melekûtu dilemekle değil bunun filî işçiliğine koyulmak lâzımdır. Nitekim bu demokrasi devrini yani Allahın melekûtuna zemini hazırlamak işçiliği devrini Allah Kur'anı Kerimle dünyaya açmıştır. Ve dikkat edilirse görülür ki Avrupada ve bilâhare Amerikada insanlık haklarının temini, ve demokrasi faaliyeti islâmiyetin zuhurundan sonra başlamıştır. İmdi bugün Musevi, Hristiyan fert ve zümre olarak kimler bu insanlık haklarını yaşıyor ve yaşatıyorlarsa onlar İslâm devrinin hakkını veriyorlar, bu hakkın ehli olarak cemiyette yer alıyorlar, Hristiyanlığın dindeki nazarî, fikrî hazırlık devrini filî, tatbikî hayat devrine kalbetmiş oluyorlar demektir.

MÜ'MİNLER BİRLİĞİ

Allaha iman etmiş bütün mü'minler; yâni ayrı isimlerle isimlenmiş dinler ehli; Allah ordusunun cüzütamlarıdır.

Mezhepler; bu cüzütamların ileri vazifeler almış kademeleridir. Her mü'min Allahın askeridir. Çünkü Allahın işçisidir. (5)

(5) "Allahın işçi ordusu"

Kur'anı Kerime göre:

(58 - Mücadele - 22): "Allah onların (mü'minlerin) kalblerine îmanı yazmış ve onları Allah tarafından bir ruh ile teyit etmiştir. Onları ebedî kalmak üzere ağaçları altından nehirler akan cennetlere ithal eder. Allah onlardan ve onlar da Allahtan razı olurlar. Onlar Allahın askerleridir. Agâh olun ki Allahın askerleri fevzûfelâha erenlerdir.

(61 - Saf - 14): "Ey Mü'minler Allahın yardımcıları olunuz."

(9 - Töbe - 72(71)): "Erkek ve kadın mü'minler birbirinin dostu ve velisidir. İyiliği emrederler ve fenalıklardan sakındırırlar" İncili şerife göre:

İmandan maksat vazife kabul etmektir. Ve bu vazifenin şumülü hudutsuzdur. Bütün dünya bir Allahın bir parçadan ibaret

(Beşinci haşiyenin devamı:)

(Yuhanna - 14 - 10): "Ben size söylediğim sözleri kendiliğimden söylemem, ancak bende duran baba (Ruhulkuddus) kendi işlerini yapar."

(Yuhanna - 14 - 12): "Bana iman eden yaptığım işleri yapacaktır."

(Filipinlilere - 2 - 13): "Çünkü kendi rızası için sizde hem istemeği hem işlemeği âmil olan Allah'tır."

((1 -) Korintoslulara - 12 - 4): "ve mevhibelerin çeşitleri var, fakat aynı ruhtur. (5) ve hizmetlerin çeşitleri var, ve aynı rabdır. (6) ve işlerin çeşitleri var, fakat hepsinde her şeyi işliyen aynı Allah'tır."

(1 - Petros - 4 - 10): "Her biri nasıl mevhibe aldı ise birbirinize, Allahın çeşit çeşit inayetinin iyi kâhyaları gibi o mevhibe ile hizmet edin."

(Efesoslulara - 6 - 7(6 ÷ 8)): "Allahın iradesini candan yaparak ve insanlara değil, Rabba oluyor gibi iyi niyetle hizmet ederek ve gerek kul, gerek hür, herkesin her ne iyilik yaparsa, Rab tarafından onu geri alacağını bilerek... (hizmet edin)".

(2 - Korintoslulara - 11 - 12(2)): "hakkınızda Allahın gayreti ile gayretliyim".

(1 - Korindoslulara 8 - 4): "Ve birden başka Allah yoktur."

(1 - Korindoslulara - 10 - 26): "çünkü dünya ve onda olanların hepsi rabbındır."

(1 - Korintoslulara - 3 - 6): "Ben diktim, Apollos suladı, fakat Allah büyüttü."

(7) Böylece, ne diken, ne de sulayan bir şey değildir.

(8(7)) Ancak büyüten Allah."

(1 - Korindoslulara - 3 - 9): "çünkü Allahın iş arkadaşlarıyız."

mülküdür, ve bu toprağın üzerindeki her mü'min; Allahın emri altındaki bir tek ordunun uzuvları, cüzüleridir. Kral orduları birbirleriyle boğuşabilirler. Fakat Allahın karşısında başka varlık yoktur ki mü'minler birbiriyle boğuşsunlar, Allah ordusunun vazifesi, kral ordularının aralarında sulh ve emniyeti tesis etmek, her hususiyetin üzerinden umumî bir nazarla ve ilâhî bir gayretle Allahın dünya evinin nizamını, emniyetini, salâhını muhafaza ve müdafaa etmektir. Allahın işini; Allahın mülkünde tam bir birlik içinde görmektir.

Şimdi bu esas fikre göre bu tek orduda birer kısım vücade getiren (Musevilik veya Hristiyanlık, veya Müslümanlık âleminin başlıca dikkat edeceği şey; birbirine zıd ve aykırı hareket etmemek, birbirinin yolunu kesmemek ve bilâkis birbirine dayanarak ve birbirinden kuvvet alarak Allahın tayin ettiği rıza hedefine dosdoğru yürümektir. Zira dünya müşterek sahadır ve Allahın bütün mü'minlere gösterdiği hedef; müşterek ve müttehittir. Allah-tan gelen emirler müttehit ordu aksamının muhtelif sahalarda, muhtelif sahalarda muhtelif kademelerdeki işlerini tanzim etmiştir. Vazife; hareket noktasından itibaren sadakatle müşterek hedefe doğrulmak ve Allahın takdirine lâyük bir gayretle fazilet ve iyilik yollarında yarışmaktır. Fakat maalesef, insanlar serde yarışa meylettiler, hedeflerini kaybettiler, birbirinin yollarını kestiler. Yürümüyorlar, boğuşuyorlar.

AYRILIK GAYRILIK

Dinler birleşir mi? Ayrılmaz ki birleşsin, ayrılınca çatışır, bir ordunun muhtelif isim alan cüzütamlarının isim farkı onun ayrılığı, gayrılığı fikrini vermez ki, dinde versin, bir ailenin üç çocuğu olur, iş taksimi ile bu üç çocuk bir tek çocuktan daha mukemmel aile işine yarar. Üç çocuğun vücutta değil fikirde, emelde, işte birliği aranır.

İmdi bir cüzütamın efradı değişebilir, fakat o cüz'ün aldığı vazife devam eder. Museviler kalkabilir fakat Musevilik kalkamaz, çünkü dinin temelini kuran Musevilik ferd ve aile ruhu için en metodlu en geniş terbiye devresini yaşatır ve bunu Musevi mukaddes kitapları talim ve temin eder.

MUSEVİLERE FENA GÖZLE BAKANLARA

BİR KAÇ SÖZ

Umumi bir Müsevi düşmanlığı güdenler haksızdırlar. Yanılıyorlar. Zira: Müsevilik; Allahın dini bakımından dinin kıdemli bir kısmı, insanlık bakımından da Museviler; beşeriyetin yetişkin bir uzvudur.

Museviler; Allahı her kavimden evvel tanımış ve ona hizmete başlamış Allah kapısının emekdar kullarıdır. Allah için onların bu yüzden itibara istihkakları da vardır, ilim ve teknik ihtisaslarla beşeriyete ifa ettikleri hizmetlerin de kıymet ölçüsü, sayıca nüfus azlıklarına nisbetle mühimdir. Bütün dünyada insanlığa ilk mekteb vazifesini gören (Framasonluk) gibi teşebbüsleri; sosyal fikir hayatındaki hizmetlerinin mühim bir misalidir.

Şimdi, birkaç Musevinin hareketi fena olabilir. Fakat bütün bir Musevilik fena olamaz, zira bir insanın fena olmasile bütün bir insanlığın fenalığına hükm edilemez. Bir cemaatin bir kısmı fenalık işlemekle bütün bir cemaat hayatı hakkında mahrum edilemez. Bir insanın fili muhazeye layik olabilir fakat taşıdığı din, ırk yani insanlık hüviyeti mükeddestir. Hakir olamaz, çünkü Allahındır. Ona tecavüz edilemez. Tecavüz edenler gaflet ederler. Museviye değil Allah hukukuna tecavüz etmiş olurlar. Museviyi ve Museviliği yaradan, yaşatan, Allah'tır. Hristiyanların mutaassıpları veyahut din mefhumu ile alâkasız politika, menfaat adamları, egoizma sevkile Museviye saldırmış olabilirler. Fakat hristiyanlık buna müsait değildir, Hristiyanlık dinliye değil dinsize, ahlâkî kayıtlar-

lardan mahrum başı boşlara bile hayat hakkı kabul ve onların da insanlık hüviyetine hürmet eder: İşte misalleri:

İncili şeriften: (Luka 6 - 35 ve 36): "fakat düşmanlarınızı sevin, onlara iyilik edin, ve asla ümitsiz olmayarak ödünç verin. Ecriniz büyük olacaktır. Ve siz, Müteâlin oğulları olacaksınız, çünkü o ; nankörlere ve fenalara karşı nimet vericidir. Babanız nasıl merhametli ise sizde merhametli olun."

İbret ve tahzir kısmı:

(Luka 6 - 37 ve 38):

Hükmetmeyin size de hükmolunmayacaktır. Mahkûm etmeyin siz de mahkûm olmayacaksınız. Af edin, siz de af olunacaksınız. Verin, size de verilecektir. Sizin kucağınıza güzelce basılmış. Ve silkelenmiş taşkın, iyi, ölçek verilecek, zira hangi ölçekle ölçerseniz, o ölçekle size ölçülecektir."

(Matta - 5 - 45): "O; güneşini fenaların ve iyilerin üzerine doğdurur. Ve salihler ile fasıkların üzerine yağmur yağdırır."

(Romalılara - 14 - 10): "Fakat, sen niçin kardeşine hükmediyorsun. Ve yahut sen niçin kardeşini hor görüyorsun. Çünkü hepimiz Allahın hüküm kürsüsü önünde duracağız."

(1 - Koristoslulara - 10 - 31 Ve 32): "Her şeyi Allahın izeti için yapın, gerek Yahudilere, gerek Yunanlılara, ve gerek Allahın kilisesine tökez olmayın."

(1 - Petaros - 2 - 17): "Bütün insanlara hürmet edin."

HAZRETİ İSANIN VAZİFESİ

(Yuhanna - 12 - 47): "Dünyaya hükmetmeğe gelmedim kurtarmağa geldim."

(Matta - 15 - 24): "Ben İsrail evinin kaybolmuş koyunlarından başkasına gönderilmedim."

(Luka - 19 - 9 ve 10): "Bu gün bu eve kurtuluş erdi, çün-

F: 3

kü o da ibrahîm oğludur. Zira insan oğlu; kaybolmuş olanı aramağa ve kurtarmağa geldi."

Din;

Din; fenalığa fenalıkla mukabeleye müsaade etmez. Bir adamın veya bir zümrenin fenalığı karşı tarafa fenalığı, mübah ve meşru kılmaz.

(1 - Petros - 3 - 9): "Kötülüğe karşı kötülükle yahut hakarete karşı hakaretle ödemiyerek fakat bilâkis hayır dua edin."

(Romalılara 12 - 17): "Kimseye kötülüğe karşı kötülük etmeyin. Bütün insanlar nazarında iyi şeylere dikkat edin."

(1 - Petros - 3 - 11): "Ve şerden sakınsın ve iyilik yapсын."

(Romalılara - 12 - 19): "Ey sevgililer kendiniz için intikam almayın. Fakat Allahın gazebine yer verin."

(Romalılara - 12 - 21): "Kötülüğe yenilme. Fakat kötülüğü iyilikle yen."

İmdi:

Her fenalığı yalnız başkalarına isnat eden insan kendisini tebriye edemez. O fenalığın gerek zuhurunda gerek devamındaki âlâkalardan, tesirlerinden mütevellit mesuliyetlerden kurtulamaz. Zira fenaların fenalığa düşmelerinde muhtelif sebeplerle başkalarının da hissesi vardır. Fenalık fenalığı doğurur iyilik iyiliği, ameller ekseriyetle aynı cinsten amellerin aksülâmeleridir. Ne ekilirse o biçilir, zayıf kedi bile tazyik karşısında arslana saldırır.

"İğbirar sebepleri"

Bazı Hiristiyanlarda şurada burada tezahür eden Musevi düşmanlığının, sebepleri nelerdir. Bunları umumî bir nazarla gözden geçirelim:

1. Haset safhası:

A. Museviler göze batacak kadar çok mu kazanıyorlar?

Fakat bu; fena değil, iyi bir örnek olmak gerektir.

Zira hayatta gaye çok çalışmak, iyi çalışmak, nihayet çok kazanarak, hem kendinin hem mensup olduğu cemiyetin refahını arttırmaktır.

B. Museviyi çok çalıştıran, çok kazandıran saik nedir?

Onun her hareketi düşünerek, anlıyarak, akılla, hesapla yapmasıdır.

Sebebi; onun kimsesizliği, arkasızlığıdır.

Musevi gibi çalışmayanların bataatine veya itidalsizliğine ve ihtiyatsızlığına sebep olan saik de onların kendi sailerinden başka kuvvetlere güvenmeleri ve gevşemeleridir.

Musevi için yalnız kendi vardır. Ne bekliyecekse kendinden bekliyecektir.

Başkaları için kendinden başka şeyler de vardır. Çünkü ayrıca dayandığı bir kuvvet vardır. Onun için aklın, hikmetin icaplarından ziyade kuvvete yer ayırır, saide gevşek davranır, kazanç kanunlarının şartlarını tamamen umurlamaz.

2. Museviye rakabet mi edilmiyor?

Bu da tabiidir. Zira rakabet için evvelâ birinci maddedeki şartlara uymak ve ucuz satmak lâzım. Satışı herkesin menfaatine uyacak şartlarla ayarlamak lâzım, bir malı her şeyden evvel ucuza mal etmek ve ciro fazlalığından kazanmak lâzım. Bunda muvaffak olmak için ise tedbirli, dirayetli yürümek lâzım. Musevi aklın, hesabın icaplarından hiç bir şeyi ihmal etmez iken, ihmal edenler nasıl rekabet edebilirler. Onlar ki ticarete bile tahakküm zihniyetinden kendilerini alıkoymıyacak kadar benliğe, gurura saplanmışlardır. Musevilerle nasıl yarışa çıkarlar.

Musevinin yüzünü görmek istemeyecek kadar onu kıskanan veya ona kızanlar bile zaman oluyor ki ister istemez onunla alış veriş ediyorlar. Onlar da akılla, hesapla hareket etseler, bıkmadan, yorulmadan çalışsalar, iktisadî hayatın her şartına riayet etseler, hiç birine karşı ihmal göstermeseler başkalarını kıskanacak halden kurtulurlar.

Şimdi şu ileri hamlelerde başkaları mı Museviye uymalı, Musevi mi başkalarına?

Her halde cemiyetin menfaati; akim, ilmin icaplarına uymaktadır.

3. Museviye ahlâkça bir töhmet mi yüklemek, ona hilekâr mı demek isterler?

Eğer bu böyle ise, yani Museviler egoistlik ve ondan doğan fena huylarla malûl ise bilinmelidir ki bunda Musevilerin maruz kaldığı keyfî muamelenin, korkunç icraatın ve netice itibariyle, adaletsizliklerin, haksızlıkların, müsavatsızlıkların tesiri de vardır. İmdi, bir kavimi baştan aşağı kötülemekten evvel, onu o kötülüğe düşüren sebepleri aramak ve neticedeki mesuliyeti paylaşmak gerektir. Düzelmiyecek hiç bir kötülük yoktur. Elverir ki onu islâh için iyi niyet mevcut olsun, öldürmekten daha külfetli bir iş olan kurtarıcılık ruhunu insan; yüreğinde duyacak kadar imanlı ve gayretli olsun.

Her zayıf kimse; keyfî kuvvet, şiddet karşısında kalınca, insanlık haklarına dayanarak kendini müdafaadan âciz görünce hayatını kurtarmak için artık türlü çarelere baş vurur, kendini, kendi başına düşünmeğe koyulur kuvvetsizliğini hud'a ile telâfi etmeği düşünür; böylesi artık kendinden başkasına karşı itimatsızdır; çekingendir, vehim derecesinde artık ürkektir. İşte bu ruh haletinin âsap ve ahlâk üzerinde derece derece derin tesirleri vardır. Bu endişelerle Museviler herkesten ziyade memleket kanunlarına riayetle başlarına bir gaile celbinden sakınmak istemelerine rağmen sırf kendi hesaplarına hareket zorunda kaldıkları için gaileden kaçınamazlar, cemiyetin mütekabil âhengine hissini uyuşturamazlar. Araları cemiyetle açılır, ve üzerlerine husumet teveccüh eder. İmdi Museviyi hususî ve fena yollara saptıran saik; ekseriyetin Museviyi kendinden ayırması olduğu gibi, ekseriyetin Musevi aleyhine hareketine sebep olan saik de Musevinin binnetice başkalarını kendinden ayırmasıdır. Binaenaleyh ekseriyet Musevi

hakkındaki hissini fikrini düzeltmedikçe Musevi düzelemez. Zira Musevi o yüzden bu vadiye düşmüştür. Museviyi umumî yollardan saptıran fikre tecavüzden ziyade müdafaa fikri hâkim denebilir. Mevzuu bahs olan esas; bir milletin hayat ve hayat hakkının asırlarca tehdit altında bulunması ve Musevi nesillerinin asırlarca bu tehdit ve endişe zihniyeti altında yetişmiş olmasıdır.

4. Dinî bir gayretle mi Museviye buğzediliyor? Hele bu hareket hepsinden yanlış ve hakikatte din ruhuna mugayirdir. Zira din; Allah Nizamıdır.. Bu nizam ayırmaz, bitiştirir. Yıkamaz ıslah eder. Çünkü merhameti, şefkati, diğerkâmlığı, kardeşliği, kurtarıcılığı ve kayıtsız şartsız yardımı, muhabbeti emreder.

Hangi dinde düşmanlığa intikama yer vardır. Gerek Tevrat, gerek İncil, gerek Kur'an Musevileri muahaze eden kısımları ihtiva eder. Fakat gayeleri; Museviliği mahvetmek, Hazreti Musa ümmetini insanlar arasında hakir bir zümre olarak ayırmak değil, onları ikaz ve ıslaktır. Mukaddes kitaplar, Musevilerin kabahatlerini sayarlar; bunu saymakla evvelâ Musevileri ondan vazgeçirmek saniyen de örnek göstererek yeni mü'minleri, yani Hristiyanları veya Müslümanları o fena işlerden, fena fikir ve âdetlerden tahzir etmek sakındırmak murat ederler.

Zira apaçık yine bu mukaddes kitaplardır ki Musevilerin Allahın has kavmi, mümtaz kulları olduğunu söylerler. Allah onlara: (Ben sizin babanız olacağım ve sizler benim evlâtlarım olacaksınız) buyurur. Sonra nasıl gaftet edip de din ve iman namına bugün Musevilere düşmanlık gösterilebilir.

Her şeyden sarfınazar yalnız Allahın bu bir âyetlik teveccühü, bir anlık iltifatı, Museviliğin ebediyen hürmetle anılmasına kifayet eder. Allah hakkını, Allah hatırını her mülâhazanın üstünde tutanlar için bu böyledir. Bu takdirde Musevilere zulmetmek, haksızlık etmek, onlara hayat hakkını esirgemek nasıl olur? O Allah ki putperestlere bile zulme, haksızlığa, fenalığa müsaade

etmemiş, ve hiç kimseden hayat hakkını, müsavi insanlık haklarını esirgememiştir.

Bir insanın, bir zümrenin efali tenkit edilebilir. Bu efal; kötü vasıfları dolayisiyle, Allahın iradelerine, insanlığın müşterek menfaatlerine uymadığı takdirde tenkit ve muahazeye lâıyk olabilir. Fakat insan, hüviyeti dolayisiyle tahkir olunamaz. Nitekim Hazreti İsa; Musevi ileri gelenlerinden, Musevilerin önderliğini yapanlardan şahsî menfaat fikri ile hareket edenlerinin fena hareketlerini tenkit etmiştir. Ve onları bir bir sayıp dökmüştür (6). Fakat bununla kastettiği şey ıslahtır. Museviliği tahkir değildir. Hiç bir hükmü ile ne Museviliği ne de bütün bir cemaati mahkûm etmiş değildir.

(6)

MUSEVİLERİN HATALARI

Hazreti Musanın irtihaliyle onun boşluğunu kendi hesaplarına istismar etmek fikrine düşen politikacılar peyda oldu. Beni İsraille bir Kral tayin ettirmek ve kralın etrafını alarak kendi bünyelerinde Beni İsraille saltanat etmek ve bu milleti kendi hesaplarına istismar etmek hırsına düştüler, ve bunu; yüzlerini kızartarak asıl hakikî hükümdar olan Allahtan istediler. Çünkü Allahın idaresi sınıfsız bir birlik istiyordu. Ne ferdin ne bir zümrenin başkalarına tahakkümüne yer vermiyordu. İşte mutlak birliği şahsî menfaatlerine uygun bulamıyanlar Beni İsrail namuna Kral talebinde bulundular ve Beni İsrailin ıstırap devrini açtılar.

İmdi Musevilerin hataları; daha çölde iken kendilerine kral istemekle başlar, ve bütün felâketlerin ardı arası kesilmeksizin taakübüne, devamına sebep olur, öyle ki: iki krallığa bölünmelerine ve büyük kısmının bir krallıkla tamamen putperestliğe dönmelerine, ve putperestlik ananelerine tebiyyetle istibdat ve tahakküm siyasetine emperyalizme, kapitalizme sapmalarına kuvvet ve tahakküm siyasetini gerek kendi aralarında ve gerek komşularına karşı tatbika kalkışmalarına ve nihayet mahvolmalarına ve bu günkü hale gelmelerine müncer olur.

Hazreti İsâ için Musevilik ve Musevi nasıl fena olabilir ki kendi de Musevi idi ve Museviliği kurtarmak, yükseltmek için gel-

Binaenaleyh Musevilerin tarih boyunca hataları pek çoktur. Ve kendi amellerinin cezasını çekmektedirler. Bütün ıstıraplar ilâhî bir tenbihtir. Fakat Allah Museviliği yoketmek istemiş değildir. Allahın muradı tedip ve islâhtır. Allah onları yoketmek murat edeydi, bu bir avuçluk millet; çoktan erimiş bitmişti. Adları, sanları bile şimdiye kadar unutulmuş gitmişti. Tarihe gömülü böyle ve daha büyük nice milletler var, Allahın Museviliğe gördürecektir daha işleri var ki Museviliği yaşıyor ve Musevileri tedip ile kendi yoluna sevk etmek istiyor. Fakat bu hak, tedip hakkı Allahındır. İnsanlar; Allah ile milletler arasında tedip vasıtası, ceza âleti olmağı değil, selâh vasıtası kurtuluş yardımcısı olmağı dilemelidir. Biz insanlar yalnız şefkat, merhamet unsurları olmağı düşünmeliyiz. Allaha müsbet yüzden hizmeti teemmül etmeliyiz. Gazap tarafını Allaha bırakmalıyız. Biz herkesin hakkında ancak iyiyi ve iyiliği seçmeliyiz.

Museviler, Allah tarafından tedip edilirken elbet bu çilelerin neticesi ile bir iyi akibete ereceklerdir. Fakat bugün onları tazyik edenlerin de rahatta, safada olduklarını kim iddia edebilir, koca bir cihan harbi Avrupayı ikinci defadır ki yakıp kavurmaktadır. Musevi mukaddes kitabındaki bir hakikate göre: "tahrib eden muhakkak kendi de tahribe duçar olacaktır. Yani harab eden harab olacaktır." Her kuvvetin üstünde Allahın hâkim kuvveti, her fikir üstünde Allahın şaşmaz bir adaleti olduğuna inananlar için, hakikat böyledir. Ve iyiliğe âlet olmaktan başka özenilecek bir şey yoktur. Hayatta insanların akıbetlerini tanzim eden amelleridir. İyiliğin sonu iyilik, fenalığın akıbeti fenalıktır. İnsanlar hayatta tahakküm davası yerine hak ve adalet davası güdeydiler, maddî kuvvete dayanacaklarına manevî fazilete sarıldılar, birbirlerini ezeceklerine birbirini koruyaydılar. Ne bir ferdin ne de bir milletin tarihte hazin bir akıbetine hiç rastlanır mı idi.

miş idi. Onun mübarek vücudünde Hazreti İbrahimin asıl kanı dolaşıyordu. Etrafına toplamak istediği de İbrahimin nesli idi. Getirdiği salâh fikrine bütün beşeriyeti toplamak için zaman ve beşerin fikrî seviyesi henüz müsait değildi. Fikri telkin etti fakat fiyatını sonrakilere bıraktı. (7)

"KARŞILIKLI FENA NETİCELER"

Musevilere, veyahut Hristiyan veya katolik olmıyanlar hakkında Avrupada Engizisyon devri ile başlayan şiddet politikası; Hristiyanların hakikatini iyi bilmıyenlerde taassup, kin vücade getirdi, şiddet politikasını yaşattı. Bu taassupdan istifade etmek is-

(7) (İSTİKBALDEKİ İSALIK VE HAYAT DEVRİ)

İncili Şeriften:

(Yuhanna - 12 - 32): "ve ben; yerden yükseltilirim bütün insanları kendime çekeceğim."

"HAZRETİ İSANIN VE İSALIGIN İLK KARŞILAŞTIĞI ÖLÜ DEVİR"

İncili Şeriften:

(Matta - 23 - 37) : "(Ey Kudüs şehri!) Tavuk piliçlerini kanatları altına topladığı gibi ben senin çocuklarını kaç kere bir araya toplamak istedim. Ve siz istemediniz."

Diğeri:

(Matta - 8 - 20:22): "Tilkilerin inleri, ve gök kuşlarının yuvaları vardır. Fakat insan oğlunun başını yaslayacak yeri yoktur. Şakirtlerden bir başkası İsaya dedi. Yarab bana izin ver, önce gideyim ve babamı (babamın cenazesini) gömeyim fakat İsa ona dedi benim ardımca gel. Ölülerini bırak kendi ölülerini gömsünler."

teyen siyasî müesseseler, bu fena hissi kâh din nâmına kâh millî menfaa nâmına körükledi. Allahın ve Hristiyanlığın istemediği bir fena vaziyet hâsıl oldu. Museviler yer yer imha derecesinde bir savlete maruz kaldı. Tarih boyunca Musevilerin maruz kaldığı bu şiddet; elbet onlarda da karşılık fena hisler uyandırdı ve canları yandıkça tabîi olarak onlar dahi bu muhalif hislerine şiddet verdiler. Hristiyanlar bu menfi mukabeleyi gördükçe gazaplandı ve şiddeti arttırdı, Museviler de mukabeleyi arttırdılar, müteakıl ve mütezayit bir şiddetle bu iş bugüne kadar geldi, fakat kendim ne Museviyim ne Hristiyanım. Her dine hürmetle bakan Müslümanım, bir insan yüreği taşıyan mü'min fert sıfatıyla ve Allahın verdiği insanlık gayretiyle söylemek isterim ki bu şiddet her yüreği sızlatacak bir dereceyi bulmuştur. Bu karşılıklı fenalık yarışı artık karşılıklı bir iyilik yarışına dönmelidir. Fenalık hiç bir tarafa iyilik getirmez. İyilik de hiç kimseye fenalık getirmez. Allah için diyelim, Hazreti İsa için diyelim, İncili Şerifin emirleri için diyelim nihayet âimme vicdanı için diyelim hangi mukaddese esas için dersek diyelim, yalnız fenalık yarışının durmasını temenni edelim, yarışçıların karşılıklı iyiliğe dönmesi için dua edelim. Bütün bu yazıları; ;bu son noktaya dünya dikkatini celbetmek içindir. Hristiyanları da, Musevileri de Allah için insanlık hak ve hakikati namına ikaz içindir. Münazilerin arasına girmek, hali islâh için bir kaç hak söz söylemek hakikati bilen her müşahit bitarafın borcudur. Hakikati bilen bitarafların kayıtsız, alâkasız, veyahut ihtilâflardan memnun görünmeleri, Allah indinde, vicdan önünde mesuliyeti muciptir. İşte bu yazıları onun için yazdım. Bilmiyenler varsa hak ve hakikati bildirmiş oldum. Bunu okuyup hakikati anlayanlar ve yüreğinde hak ve hakikata hizmet gayreti duyanlar, ıslahçıların mevcudunu arttırmış olurlar. Bütün dünya işlerinin düzelmesi, hakikat mikyaslarının bilinmesine bağlıdır. Dünyada herkes mustarip; fakat hakikî sebeplerini hakkiyle bilmiyor. Herkes iyiliğe talip, fakat onun hakikisi nedir, nasıl elde edilir, hangi yoldan gidilir, nasıl muhafaza edilir hakkiyle bilmiyor. İşte ilk iş

yazmak konuşmak, hakikate yol açmaktır. Şu anda Allahın Mülkünde nerelerde daha kimler, ne suretle çalışıyorlar bilmiyorum. Fakat bana bu hissi veren yazdıran Allah; her tarafta bu islâh işini tertiplemekte olduğu kanaatini taşıyorum ve onunla müteselli bulunuyorum.

YANLIŞ YOL

Bazıları derler ki: Musevilerin asırlardanberi siyasette tuttukları bir yol vardır ki bu; "kendilerine yabancı bir kuvvet temsil eden her birlik müessesesini yıkmaktır." Zira öyle düşünürler ki: "O müessese; bir gün, bir cemaati, kül halinde bir emirle kendi aleyhlerinde harekete geçirebilir. Binaenaleyh kendi selâmet ve emniyetleri için bu gibi müesseseler dünyadan kalkmalıdır.."

Vakia böyle yıkılmış veya nüfuzu zayıflamış müesseseler dahi vardır. Ancak onda Musevilerin tesirini araştırmak bu yazıların hududu dışında kalır. Burada düşüneceğimiz nokta şudur: Kitlelerin fikrî ve manevî cephelerini inzibat altında bulunduran müesseseleri yıkarken onun tehlike umulan cephesinden maada fayda beklenebilecek cepheleri de yıkılmış olmaz mı, ve bu suretle kitle tutar yeri kalmamış, inzibatsız ferdlerden mürekkep ve sayısız tehlikeleri taşıyan korkunç bir şey olmaz mı? Hattâ o yıkılan fikrî ve manevî müessesenin yerini siyasî ve her tarafı tehlikeli ideolojiler işgal etmez mi?. O müesseseler yıkıldıktan sonra Museviler rahatlanmışlar mıdır?. Bilâkis bu son senelerde uzun asırlarca emsali görülmemiş bir tazyika uğramamışlar mıdır?. İmdi bugünkü müthiş felâketleri böyle bir akıbetin neticesi meydana getirmemiş midir?

İSTİKRARSIZ POLİTİKA ÇIKMAZI

Musevilerin müşterek siyasetini sevk ve idare edenlerin tutukları politikanın temelsiz, istikrarsız olması, güne göre isikamet

alması da Musevilerin bir yerde, bir şeyde tutunamamalarına sebep olmuştur. Meselâ, dünya politikasında kâh şu, kâh bu cereyanlara müzaheret eder görünürler, bu suretle hem bir tarafa mal olmazlar, hem diğer tarafın husumetini kazanırlar, dünyanın bir tarafında bir rejime, diğer tarafında diğer rejime taraftar olurlar. Bazı yerde sağcı, bazı yerde solcu olurlar. Bir bakıma bu; Musevi ferdlerin içtihatlarında serbest hareket etmeleri gibi onlara bir hak kazandırır. Fakat bunun samimî olması, politika olmaması ve neticesi millî karakterde fena izler bırakmaması lâzımdır. Akalliyetlerde bunun ahlâkî zararı büyüktür. Ekseriyet nazarında itibarı düşürür mevcudiyetleri göze çarpan zümreler güne göre, yerine göre vaziyet alırsa, müsbet bir netice elde edemez. Bugünü geçirir fakat, yarını daha ziyade müşkilâta düşürür.

Bu yanlış politika son Filistin muhaciretinde de kendini göstermiştir. Museviler İngilizlerin kuvvetine dayanarak Araplara sokulmadılar, yanaşmadılar. Yani Filistine zorla yerleşmek istediler. Bu zora müstenit gayri tabîi politika, uzun sürmez, zorun aksülâmeleri onu daima sarsar temel tutturmaz bu; gelici, geçici şeyler içindir; bir yere temelli yerleşmek isteyenler için temelli bir siyaset lâzımdır. Aksi hal; bir gün gelir makûs netice verir. Zira bu tutunuş normal şartlara uygun ve bir sağlam esasa dayalı değildir. Haricî bir kuvvetini müdahalesiledir. Bu haricî kuvvet yardımını gevşetti mi, veyahut Musevileri tutacağına Arapları tutmak işine geldi mi, Museviler için yeni felâket başlamış olur.

Şimdi de gazeelerden öğreniyoruz ki Museviler; Amerikalılara dayanarak Filistinde İngilizlere karşı dayatmağı tecrübe ediyorlarmış, İngilizlerin (beyaz kitabına) karşı filî muhalefete geçiyorlar, çarpışmalar başlamış İngiliz polisinden ölenler varmış. Museviler için bu netice Filistindeki müşkilâtın katmerleşmesi demek olur. Amerikanın bugünkü siyasetinden istifade ile hem Arapların hem İngilizlerin karşısında cephe almak; bilmem ne derece makul olur. Amerika siyaseti ne dereceye kadar ve ne zamana kadar Musevileri Araplara ve İngilizlere karşı himaye edebilir. Elbette

bir sonu vardır. Ondan sonra ne olacaktır acaba?. Musevilerin Filistindeki vaziyetini evvelkinden daha rahatsız bir hale koymayacak mıdır?. Görülüyor ki bu politikada istikrar ve istikbal yoktur. İstikrar ve istikbal Musevilerin doğrudan doğruya Araplarla anlaşmasındadır.

Musevinin işi; her zayıfın, akalliyetin her yerdeki işi gibi hikmetle, dirayetle, müsalemetle yürütülmek gerektir. Arabı düşman yaparak değil, dost yaparak ve dünyadaki aleyhtarlarının kinlerini körükliyerek değil yüreklerini yumuşatarak ve İngilizlerle Amerikalılar arasında mesele çıkararak değil, İngilizleri rahatsız eden her meseleyi ortadan kaldırarak bir netice elde etmek mümkündür, istikrarlı bir politika takip etmek işte budur.

DÜNYA MUSEVİLERDEN MÜSTAĞNİ MİDİR?

Dünya yer yer fazla insana, ve yer yer olgun iş adamlarına elbete muhtaçtır, dünyayı Musevilere dar gösteren, başkalarının siyasî ve hususî endişeleridir. Musevinin de vazifesi işte bu endişeleri izale edecek bir ana siyaset takip etmektir.

İnsanların cemiyet teşkil etmeleri birbirlerine olan ihtiyaçlarının fîlî delilidir. Hayat o derece çok ve çeşitli ihtiyaçla çevrilidir ki insanlar arasında iş bölümü yapılmadıkça bu işler temin edilmez. Ve işte ehliyetli yetişkin adamlar kullanılmadıkça işler iyi ve çabuk yürümez, ve hayatın hedef tuttuğu refaha kolay varılmaz. Yalnız ferdler arasında iş birliği değil hattâ milletler arasında bile iş birliği için dünya, anlaşmalara, federasyonlara doğru hızla gitmektedir. Büyük semereler için iş hacmini büyütme, iş ortağını çoğaltmak fikri ön plânda yol alıyor. Zira insan medenileşdikçe ihtiyaçları çoğalıyor, tehditler, kaydlar, onun serbest çalışmasına, iyi randıman almasına mâni olduğu gibi, müteferrik, âhenksiz çalışmak da iş hacminin ve randımanın küçülmesine sebep oluyor. Nitekim, bugünkü (ikinci) cihan harbinin sulh ideali dünya iş birliğine ve hiç değilse kıtalar iş birliği fikrine dayan-

mıyor mu?. Ve bu; hayattan alınan tecrübelerin, acı intibahların bir neticesi telâkki edilmiyor mu?.

İmdi dünya insandan ve bilhassa olgun bir zümre olan Musevilerin iş ortaklığından müstağni değildir. Ve iş büyüdükçe teşkilâtçı kafalara, tecrübeli adamlara da ihtiyaç o kadar çoktur. Dünyada herkesi barındıracak, herkesi çalıştıracak yer vardır. El-verir ki herkeste niyet bir ve halis olsun. Mütakabil emniyet hâsıl olsun. Fikirler anlaşsın. Yürekler bitişsin, kinler sönsün hayata mütakabil menfaatler hâkim olsun. Bütün insan, enerjisi müşterek menfaate sarfolunsun. En büyük ihtiyaç bunadır. Her ihtiyacın başı, emniyet ve muhabbet, her iyi işin de muharriki, anlayış ve inanla vazife hissidir. Teknik de, teşkilât da, tertibat da sonra gelir.

İmdi yetişkin birer iş unsuru olan Musevileri hayattan tecrit etmek, hayatı sarsmak geriye almak demektir. Zira bugünkü medeniyette onların maddî manevî bir sermayesi vardır. Her hangi şahsî ve hususî hisse kapılarak onları yok etmeğe kalkmak, onları hayat hakkından mahrum etmek yalnız medeniyete bir darbe olmaz, Allahın öz malı olan bir kısım insana fenalık olur. Ekseriyete ilâhî bir vedia ve emanet olan bir kısım ekalliyete hiyanet olur. İnsanlık ailesinin aramızdaki bir takım çocuklarını imha netice itibariyle Allaha karşı bir hareket olur.

Dünya Allahın mülküdür. Üstündekiler onun ailesi efradıdır. Vazifemiz; Allahın evinde, Allahın nizamı içinde yaşamak, Allahın mülkünü imar etmek, yer yüzünü Allahın nazarına lâıyk güzel bir hale getirmektir. Bu yeri harabeye çevirmek, aile efradını kırıp geçirmek, sahayı yangın yerine çevirmek maktul-lerle örtmek, kökleri iniltilelerle doldurmak iş değildir. Allaha gösterilecek levha bu değildir. Allahın insandan beklediği Kemalın semeresi bu değildir. Kemal; içde, dışta her cephede, her şubede güzellik, erginliktir. Her işde ustalıktır.

Dünya işlerinin güzelliği işçilerin ustalığı, ve usta işçilerin çokluğu ile mütenasıptır. İşte Museviler bu zümre işçilerdendir. Yeniden, usta işçi yetiştirmek fikri; eldeki ustaları yok etmeğe ce-

vaz vermez. O yokluk öyle bir zarardır ki doğrudan doğruya beşeriyetin müşterek malı olan esas sermayeye tesir eder. Her yeni gelen; hayatta kendi yerini alır, gidenin yerini doldurmaz. İmdi zarar esasa taallûk eder. Telâfi edilmez. Musevi meselesini her hangi bir memleket meselesi diye değil, bir dünya meselesi diye mütalea etmek ve onu insanlık ailesi işi diye ele almak lâzımdır. İnsanlık buna alâkasız kalamaz, seyirci duramaz. Bir insan göğsü bazıları tarafından nişan tahtası olarak kullanılırsa buna karşı herkes omuz silkemez. Aksi halde dünya ıstıraftan kurtulamaz. Zira kuvvetlinin zayıfa olan keyfî muamelesi böylece devam edip giderse bu felâketten hiç bir millet masun kalamaz. Bugün Musevinin düştüğü vaziyete, yarın başkası, sonra daha başkaları düşebilir, kuvvet, sıhhat hiç bir millete ebedî olarak mal olmaz.

Museviler yok edilmekle Musevilerden korkulan şey dünyadan kalkmaz, o vasıfları taşıyanların yeri boş kalmaz, onların yerine göze batacak başkaları پیدا olur. Bu sefer de onların vücudü şahsî menfaatlerle çarpışır, zira her şey nisbîdir. İnsanlar hased ettiklerini, rekabet edemediklerini ortadan kaldırmağa kalkmakla bu işin sonu gelmez. Hayat terakkiyi teşvik edip duruyor. Ona uymak insiyakında bulunanlar; daima ileriye atılmağa, koşmağa mecburdurlar. Geriye gidilemez ki, geride birlik yapılarak hased ve rekabet kalksın. Bunun doğrusu Musevileri kaldırmak değil bütün insanları Musevilerin olgunluğuna erdirmek suretiyle hem Musevileri olgun bir çerçeve içine alarak onun zararlı tarafından insanları kurtarmak, hem de Musevilğin faydalı taraflarını cemiyete mal edip Musevilerle müvazene vücade getirmektir. Netice itibariyle insanları Museviden korkmıyacak bir hale getirmek ve Musevileri de başkalarını korkutamıyacak bir hale koymaktır. Marifet budur. Ekseriyetleri akalliyetlere ve akalliyetleri ekseriyetlere samimî ve hayırlı kılmaktır. Musevileri, zararsız, başkalarını Musevi kadar işe yarar hale getirerek meydanı Musevilerin hususî menfaatlerine boş bırakmamak, insanları hususî menfaatlere kapılacak imkânlardan kurtarmak, Musevilerle birlikte bütün

insanları müşterek menfaate matekabilen ve mütes aniden hizmet edecek, faydalı olacak hale koymaktır.

İNSAN VE CEMİYET

İnsan; cemiyette yer almak ve yer bulmak için doğar.

Yer almak; vazife almak, yer bulmak müşterek vazifenin neticelerinden faydalanmak, olduğuna göre Museviler cemiyette bu vazifeyi başka mü'min zümrelerden evvel almış ve binlerce sene evvel bu işe başlamıştır. Sonraları vazifesini unuttukça yerini kaybetmeğe başlamıştır. Ve yerinin sarsılmasından hâsıl olan ıstırap onu tekrar vazifesine otomatik tarzda sarılmağa mecbur etmiştir. Ve bu gün bu zaruret son haddini bulmuştur.

Fakat bu; o demek değildir ki, vazife almayan milletlere, yer verilmeyecektir.

Hayır; bir insana veya bir millete cemiyette hayat hakkı vermek veya onu hukuk harici kılmak insanların hakkı değildir. Bu Allahın mukaddes hakları cümlesindendir. Cemiyet; Allahın ailesi demektir. İnsan; Allahın malıdır. Allahın malına kimse tasarruf edemez, ve Allahın aile nizamını kimse bozamaz ki bu hak ve nizama Museviler namına tecavüz edilsin.

CEMİYET NİZAMI

Cemiyetten nefret eden, ürküp kaçan, ve her şeyini kaçırان insan olduğu gibi cemiyete sokulan, cemiyete koşan ve her şeyini cemiyete seve seve vakıf ve feda eden insan da vardır. Bu zıd tezahürleri insanların tabiatlarında aramaktan evvel cemiyet nizamının cazibesinde aramalıdır. Hak ve adaletin yaşadığı cemiyetler hak ve adaleti isteyen her insanı etrafına toplar bunun aksi de zulumdan, haksızlıktan nefret edenleri kaçırır uzaklaştırır. Mihveri nizamına ilâhi iradelere göre istikamet veren cemiyetler birinci halde olanlardandır. Bu nizamda olan cemiyetler kendi aza-

sından olanları benimserler, geri kalanlarını yetiştirirler, yoldan çıkanları yola getirirler hiç bir şey ziyan etmezler, bir şeyi kırıp mahvetmezler, her şeye Allahındır diye kıymet verirler, ve onları yükseltmeği Allaha hizmet bilirler.

Ferd veya müessese tahakkümünde yaşayan, hususî nizamlara tâbi olan cemiyetlerde ise musallat ferdi veya müesseseyi yaşatmak için her şey yapılır. Bir adam için milyonlarca insan mahvedilir; her şey bir kaç fani adamın keyfine göre ayarlanır. Elbette böyle bir cemiyetin ömrü de kısa olur. İdare edenlerin başına yıkılır. Musevinin ideali; bu cemiyetlerin hangisine doğrulması lâzım geldiği anlaşılır.

Hazreti Musa; Beni İsraili kurtarmak vazifesiyle peygamberliğe memur olmuştu. Hazreti İsa da Beni israil evinin kaybolmuş koyunlarını arayıp bulmağa ve kurtarmağa gönderilmişti. Hazreti Muhammed de bu mânadan başka bir şey için gönderilmiş değildi. Bütün bir beşeriyete kurtarıcılık ve hürriyet devrini açmağa gelmişti. Kurtarılacak muztaripler içinde putperest hayatı yaşayanlardan başka Musevilerden ve Hristiyanlardan ıstırap çekenler, yani İmparator ve Kral tebaaları mü'minler de dahildi. Şu ayeti kerimeler bu hususta kâfi bir fikir verir:

Kur'anı Kerimden:

(34 - Sebâ - 28): "Ya Muhammed biz seni bütün insanlara müjdeci ve sakındırıcı olarak gönderdik.

Diğeri:

(7 - Araf - 157): "ehli kitaptan şunlar ki Tevrat ve İncilde naîit ve vasfını yazılı buldukları, okumak yazmak bilmiyen Nebi Resule tâbi olurlar. O ümmi nebi onlara iyilik etmekte emir ve kötü işlerden nehyeder. İyi şeyleri onlara hâlel, fena ve müstakreh şeyleri haram kılar. Omuzlarındaki ağır yükü kaldırır, üzerlerinde bulunan zincirleri ve bukağılan çıkarır."

İmdi cemiyet, Beni İsrail çocuklarını nasıl hiçe sayabilir ve hukuk harici tutabilir, hayatta ona hak ve imkân vermez olur.

İmdi cemiyetin benimseyerek yola koyacağı, düzeltceği Mu-

sevilir vardır. Fakat Musevilerin ana gibi emniyet edeceği bir cemiyet de olacaktır.

CEMİYETİN HUDUDU

Ferdin içtimaî nizamı ve hayatı aileden başlar, medenileştikçe genişler, ve hiç aile esasındaki samimiyet, inzibat ve alâkayı bozmadan yavaş yavaş yani hazm ede ede bütün bir insanlığa doğru genişliyerek yükselir. Bu genişlemeği mümkün kılan şey tabiî, insiyakî insanlık hisleridir. Bir orduda milyonlarca insan nasıl güzel yaşıyor, ve birbirine yardım için ölüyor. Ordunun bu birliğe girmesi, kendini idare edenlerin onu bir tutmasındandır. Orada hususiyetler kalkıyor, bir tek şey hâkim oluyor. En küçüğünden en büyüğüne kadar bütün ordu insanlarına mukaddes olan mefhum ve karşılıklı emniyet. Bu mukaddes mefhum; hepsini yüksek bir maksat için bir araya topluyor. Canla başla kaynaştırıyor, mükemmel bir itaat ve şefkat silsilesi kuruyor. Cümlesini aynı alâkalarla kenetliyor.

Mütekabil emniyet de bu koca birliği tam bir güven ile işletiyor. Evlât babaya, baba evlâda güvenir gibi zabitler neferlere, neferler zabitlere güveniyor. Bu güvenmenin yanında bir muhabbet bir gurur peyda oluyor. Bu muhabbet her şeyi tekemmül ettiriyor. İtaat, hürmet, şefkat, alâka hepsi inkişaf ediyor. Bu gurur da hepsini her zilletten uzaklaştırıyor ve her fedakârlığa katlandırıyor.

İşte dünyanın her yerinde gözönünde yaşayan bu yüksek misal; insanların Allahın birliği ve eli altında, hak ve adalet ve herkese müsavî derece emniyet veren nizam içinde ne güzel mütesanît ve müteavin olarak yaşayabileceklerini gösteriyor.

Zaten bu tesanût (dayanışma) ve teavün (yardımlaşma) ölçüsünü küçülttüğçe insan cemiyet ruhunu kaybediyor, alâka bağ-

ları gevşiyor, ferdler, infırada doğru çözülüp iptidailiğe düşüyor. Bilâkis, alâkalar, bağlar kuvvetlendikçe insan insanlığa doğru yükselip medenileşiyor.

Aileden, aşirete, aşiretten millete, milletten insanlık cemiyetine insanı götüren hissin önünde fikir dahi genişlemeli kafa dahi, yürek kadar işlemeli ki o geniş aileler içinde vazifeleri ferdler cemiyet namına başarabilsin.

İmdi cemiyetçilik için yalnız ihtiyaç duymak kâfi değildir. Onu temin etmek ve hakkını vererek yaşatmak için de bilgi ve iyi fikir lâzımdır. Bilgi ve iyi fikirle cemiyet kervanı yürüyüp terakki edecektir. Ve daima her adımda ıslahçı zihniyetiyle hareket etmek şarttır. Zira her fikir hale göredir. Adım atılınca ufuk değişir, yeni ihtiyaçlar belirir. Bir evvelindeki düzgün şeyler bozulabilir. Bunların hepsini yeni hale göre ayarlamak düzeltmek lâzımdır. Bu günkü Musevilerde cemiyet; kusur görüyorsa o kusuru icap ettiren sebepleri ortadan kaldırmalıdır. Museviler dahi elbette zamana göre ayak uyduracaklar ve selâha selâh ile cevap vereceklerdir. Elverir ki fenalar ve iyiler milletlere göre değil, umum insanlara göre bir ölçüde ele alınsın.

Buradaki hakikati ilk kademedede bir aile içinde gözden geçirelim:

1. Bir ananın çocukları zâhirî ve bâtını vasıflarda birbirinin tam benzeri midir?

C. Hayır, fizyonomileri, çehreleri, cüsseleri uzuvları, birbirine benzemiyebilir. Hattâ bazıları Çok güzel bazıları da çok çirkin olabilir. Kimi esmer kimi açık renk de oluyor.

Telkin ettikleri his de öyle, kimisi çok şirin, kimsi çok soğuk, olabiliyor.

İç vasıflar dahi ona göre: kimisi fitraten çok ince hisli, kimisi çok kaba, kimisi çok zeki, kimisi çok ahmak, kimisi iyi huy-lu, kimisi fena ahlâklı olabiliyor.

Fakat görüyoruz ki bu farklı şeyler ancak yabancılarca he-saba katılıyor. Serbest olarak ancak onlar çocukların beğenilip be-

genilmeyecek taraflarını ayırabiliyor ve onun tesiri altında kalabiliyor. Fakat aile içinde bu böyle olmuyor. Herkes fikrini değil, yalnız hissini kullanıyor. Çocuklarım diye ana hepsine aynı alâka ile sarılıyor ve çocuklar kardeşim diye aynı alâka ile birbirine sokuluyor. Beyaz renkli ana siyah renkli çocuğu bağrına bastırıyor, Siyah derili çocuk beyaz derili ananın südünü emiyor.

Demek ki bütün iş fikirde telâkkidedir. İnsan kimleri benimser ise ona yakınlaşıyor, kimi uzak, yabancı görmeği düşünürse onu öyle görüyor ve uzaklaşıyor.

Fikir nedir:

Fikir; his ve hakikat ile kanaat ve fiil arasındaki vasıttır. İnsanın duyduğu şeylerin tatbik işini fikir üzerine alır ve o idare eder. O halde fikir bir temel değil, bir vasıttır. Asıl kaynak, temel duygudur. İnsanın ruhtan duyduğu şeyler olduğu gibi hayvanî nefsinden duyduğu şeyler de var. Bir hırsızın plânında muvafakiyetine fikrin isabetli çalışması âmil olduğu gibi aynı fikir bir iyilik işinde de yine pek güzel işlerin ve iyi neticelerin meydana gelmesine âmil olur. Yine o fikirdir ki duygulara göre işi fenalığa doğru inceleyip büyütür. Veya iyiliğe doğru kıymetlendirip götürür.

O halde iyiliğe de kötülüğe de yarar bir âlet olan ve kendine mahsus bir tabiatı olmiyan fikir; fena niyetli adamlarda fena ve iyi niyetli adamlarda da iyiye âlet olur. Kendine değil, adama hizmet eder.

İmdi his ve niyete göre fikir; adamı adama kardeş gibi yaklaştıracağı gibi yine o fikir kirdesi kardeşten uzaklaştırır.

Fikir hastalıkları; (bana ne?) düşüncesiyle başlar şahsına maddî fayda ummadığı şeyde veya şahsını tehdit etmiyen ahvalde kör, sağır kalır.

Bu böyle kalsa yine zararsızdır: Fakat bunun birde ihtiras işinde çalışmaları vardır ki kendi hırsı için bir memleketi yakar bir milleti batırmağa kadar işi götürür.

İşte böyle menfi çalışan fikirlerin sahipleri derece derece fay-

dasız veya zararlı olur onların eli altındakiler kendi hallerine terk edilerek veya fena kullanılarak onlarda ziyan olur.

İnsan kardeşini gördüğü zaman ona karşı olan mükellefiyetlerini hatırlamalı, kardeşinden ne faydalar göreceğini değil.

Öz kardeşine bile ancak şahsi menfaat ümidile bakan adamın başkalarına karşı nazarı başka ne olabilir; halbuki insan ancak verdiğini alır vermezse ne alır. İşte geri cemiyetlerdeki didişmeler, tepişmeler, hep bundan ileri gelir ve bu ferdî veya zümrevî ihtiraslar, egoizmalardır ki cemiyetleri içinden kemirir, çürütür, zaafa düşürür.

Kardeşine bile iyi niyetle bakmıyan adam komşusuna veya dini, mezhebi, ırkı milliyeti yabancılara nasıl iyi hisle bakabilir.

İşte Musevinin başkalarına veya başkalarının Museviye ferd halinde, zümre halinde alâkalarını, ve birbirlerine olan hislerinin iyiliğini, kötülüğünü yer yer birer esas telâkki meselesi olarak ele almalı ve bu telâkkilerde bozuklukların ıslahına bakmalı. Allahın her insandan ve mukaddes kitapların her ümmetinden istediği de budur. Mutlak samimiyet, mutlak alâka gayreti, ve mutlak elcilik hissi; cemaatlere ve cemiyete sıhhat ve saadet getirecek olan çare budur; zira her hastalığın sebebi alâkasızlık veya (benci) liktir. Yani iptidaî ahlâk ve şahsî düşüncedir.

Bu neden olur:

(Ayıbı) (günahı) ı itibarda tutmamakla.

Ayıbı, günahı bilmemek, telkin etmemekle, telâkkileri anarşiden kurtarıp birleştirmemekle, kötülüğü her yerde kötülük, iyiliği her yerde iyilik saydırmamakla, iyiliği ve iyileri takviye etmemekle, fenalıktan, fenalardan uzaklaşmamakla.

Çaresi:

İyiliği her varlığın üstünde bir kıymet olarak yaşatmak ve fenalığı; her varlığı itibardan düşüren bir ehemmiyette göstermekle, hak ve hakikati her yerde her şeyden üstün tutmak ve her şeyin hakkını vermekle.

MUKADDES MEFHURLAR

Bu mefhumlar; haklardır. Ferd ve cemiyet hukuku; ferd hukuku; doğduğu günden başlar ve cemiyetin omuzlarına yüklenir; aile; ancak cemiyeti temsil eder ve aileyi; cemiyet destekler. Çocuğu yetiştirmek için muhtaç olduğu maddî ve mânevi imkânları ona temin eder. İnsanlar bunun numunesini; ilk cemiyet dini olan Musa şeriatında görür ve öğrenir.

Aile; ferd ile cemiyet arasında bir vasıtaadır. Ferd olgunlaştıkça ailesi hududunu gözünde gönlünde genişletir, tedricen bütün bir dünyayı alâkaları hududu içine alır, saadet ve felâketini artık üç beş kişilik ailesi ile değil bütün bir dünya ile ölçer ve paylaşır. İşte insanlık bu hisler üzerine kurulur ve bu kurumda yaşayabilir.

Bir zamana kadar ferdi; cemiyet Allah namına yaşatır ve yetiştirir, bir zaman sonra da ferdler; Allah namına birleşip cemiyeti yaşatır ve yükseltir. İmdi, ferd; cemiyetten aldığını cemiyete fazlasıyla öder. Ve işte bu fazlasıdır ki cemiyette terakki kazançları temin eder.

İŞ SAHASI

Dünya bir iş bölümü sahasıdır. Bu müşterek hayat sahasındaki iş; aileden başlar ve içtimâî hudutlara yayılır, bu işlerdeki netice; iş bölümündeki isabetle ve işçiler arasındaki âhenkle ve yine hudutlar arasındaki tam imtizaçlı, uygun münasebetlerle mütenasipir. Bu ahengin evvelâ ailede iyi kurulması, iyi başlaması, cemaatte arızasız, iyi işlemesi, ve bütün bir içtimâî iş hayatında bozukluğa, bozgunluğa, muhalefete uğramaması lâzımdır. Musevilerin kültürlü ve tecrübeli hayatından bu hususta alınacak örnekler vardır. Musevilerin de cemiyetçiliğe dair Musevi olmıyanlardan alacakları büyük fikirler vardır. Bozukluk ve bozgunculuk veya muhalefet; bir rahatsızlığın, ya tazyikin, içtimâî bir eksikli-

ğın neticesidir. Hiç bir şey sebepsiz değildir. Tabîi sebepler, gayr-ı tabîi mukabelelerle düzeltilemez. Aksülâmeler tevhit eder iş fesda varır, fesat katilden eşed ve tehlikelidir. (8).

Mukddes kitaplar sulh ve salâhı ister. Âllaha imanda gaye ameldir. Amelde gaye salâhtır. Hattâ Kur'anı Kerim; harbe, harpten başka bir çare, silâhla saldıran düşmanın silâhsız defî imkânı

(8) **FİTNE, FESAT HAKKINDA**

Kur'anı Kerimden:

(2 - Bakara - 217): "Fitne katilden ekberdir."

Diğeri:

(2 - Bakara - 27): "(şunlar ki) Allahın ahdini bozup nak-zederler, ve Cenabı Hakkın birleştirilmesini emreylediği şeyi koparıp ayırırlar ve yer yüzünde fesat çıkarırlar, işte onlar ziyan edicidirler."

Diğeri:

(2 - Bakara - 205): "(o ki) yeryüzünde fesada, mezruatı ve nüfusu helâke kalkışır. Allahütaâlâ fesadı sevmez."

Diğeri:

(11 - Hud - 115(116)): "sizden evvelki çağlarda akıl ve rey sahibleri; kavimlerini yeryüzünde fesad işlemekten menetmediler, ancak kendilerine necat verdiğimiz pek azı onları nehyettiler."

Diğeri:

(26 - Şuarâ - 151:153(150÷152)): "Allahtan sakınıp bana itaat edin. Dinlerinde israfı giden ve yeryüzünde salâh değil, fesad işliyen adamların emrine itaat etmeyin."

Diğeri:

(13 - Raad - 25): "ve şunlar ki misaktan sonra Allahın ahdini bozdular, Allahın iysalini (ileri götürülmesini, gayeye ulaştırılmasını) emrettiği şeyi kesip bıraktılar, yeryüzünde fesad ederler, işte onlara lânet ve en fena bir yer vardır."

kalmadığı zaman müsaade verir; yâni insanlığın mukaddes haklarını, hayat haklarını insandan menetmek, insanların yerine, yurdu-na, vicdanına, namusuna, hürriyetine el koymak isteyenlere karşı bu mukaddes varlıkları müdafaa için kurtarmak için harbe izin verir ve düşmanın taaddisi ile meşrut kılar. Sonra (düşmanın sulha mey-lerde sen de et) diye emreder. Ve sulhu da galebe hakkı ayır-maksızın intikam payı bırakmaksızın hak ve adalet üzere akdini, neticenin pürüssüz hal ve faslını emreder. (9).

(9)

Kur'anı Kerimden:

(22 - Hac - 39): "zulme uğramaları sebeble muharebe eden-
lere müşriklerle kıtale izin verildi."

Diğeri:

(22 - Hac - 40): " o zulüm görenler; Rabbımız Allahtır de-
dikleri için haksız yere memleketlerinden çıkarıldılar. Eğer insan-
ların bazıını bazı ile Allah defetmemiş olsaydı Manastırlar, kili-

(8) inci hâşiyeden devam

Diğeri:

(28 - Kasas - 77): "Allahın sana verdiği şeyle darıahreti
(yani Allahın rızasını ve ebedî cennet hayatını) iste. (Yani onu
temin edecek surette Allahın verdiği şeyi kullan, sarfet) ve dün-
yadan nasibini unutma. (Yani dünya işlerindeki mükellefiyetini
ve hakkını ve dünya nimetlerindeki istihkakını ihmal etme)
ve Allahın ihsan eylediği gibi sen de Allahın kullarına ver, iyilik
et, ve yeryüzünde fesadı talep etme: Muhakkak Allah müfsitleri
sevmez."

Diğeri:

(28 - Kasas - 19): "Demek ki sen yeryüzünde ıslah edenler-
den değil, cebbarlardan (tahakküm edenlerden) olmağı murad e-
dersin. (Tahzir ve ibret).

Diğeri:

(5 - Maide - 67(64)): "Allah müfsitleri sevmez."

O halde harb zaruretle meşrut muvakkat ve mukayyet bir haldir. Tahrib, işkence, eza, ve muharib olmıyan sınıflara kıtalin teşmili tamamen gayri meşrudur.

Allahın rızasına en uygun hal, harbin bir gün evvel bitmesi ve dökülen kanın bir saniye evvel dinmesidir. Zira Allahın kitabına göre bir adamı öldürmek bütün insanları öldürmek gibidir. Ve bir adamı kurtarmak da bütün insanları kurtarmak gibidir. (10).

(10)

Kur'anı Kerimden:

(5 - Maide - 35(32)): "kısas veya arzda fesat ikai sebebi olmıyarak bir nefsi katleden sanki bütün insanları katletmiştir. Bir insanı ihya eden de sanki bütün insanları ihya etmiştir."

(9) ncu hâşiyeden devam

seler, havralar ve onlarda Allahın ismi çok zikrolunan camiler yıkılırlardı."

Diğeri:

(2 - Bakara - 190): "sizinle muharebeye kalkanlarla Allah yolunda (yâni Allahın insanlara verdiği hayat ve hürriyet haklarını müdafaa için) harbediniz ve teaddi etmeyiniz (yâni meşru hududu aşırmayınız, lüzumundan fazla harbi devam ettirmeyiniz. Düşmanlıkla karşınıza çıkan ve size suikast edenden maadasına husumeti teşmil etmeyiniz, muharib olmıyanlara zarar ve ziyan ika etmeyiniz). Zira Allah taaddi ve tecaviüz edenler) sevmez.

Diğeri:

(8 - Enfal - 63(61)): "Eğer onlar sulh ve selâmete meylederlerse sen de meylet ve Allaha tevekkül eyle."

Diğeri:

(49 - Hucerât - 9): "Eğer Mü'minlerden iki taifa birbiriyle mukatele ederlerse aralarını ıslah eyleyin. Eğer biri diğeri üzerine saldırır ve tecaviüz ederse (tecaviüz eden) Allahın emrine inki-

Başka hiç bir mülhaza harbin bir saniye fazla devamını yâni ziyan ve ıstırabın devamını meşru kılamaz. Ve öyleleri Allah önünde kendini mesuliyetten kurtaramaz. Halka eza; Allaha eza-
dır. (11).

Halka eza devam ettikçe Allaha eza devam eder. Meşru hükümlere, zaruretlere istinat etmiyen veya istinat etmiyerek devam eden harb, sulh zamanı adam öldürmekten farksızdır. Yapanlar akıbet cezasını çekerler. Allaha ve Allahın adaletine inananlar için bu böyledir. Tarih misalleriyle göz önündedir.

Her yangın bir kül bırakır, her eziyet; menfi bir iz bırakır, bir intikam bırakır, kıyılan her can arkasındakilere bir kan davası bırakır, gelecek nesle miras bunlardır. Bunlar ise nesillere iyi bir miras değildir. Ve onlara iyilik değildir. İyilik; iyiliği bırakmaktır, iyilik yollarını açık bırakmaktır. Yarışı iyilikte devam ettirmektir. Ve binaenaleyh fenalığa sebep, vesile, yol bırakmamaktır.

Bir adamın fenalığı arkasına sarkmamalıdır. Bir devirin fenalıkları arkaya taşmamalıdır. Bir harbin zararı meşru hududunu

(11)

EZA

(33 - Ahzab - 54(57)): "Allah ve resulüne eza edenlere Allah dünya ve ahrette lânet etmiştir. Ve onlara hakir ve zelil edici azab hazırlamıştır.

(3 - Aliumran - 175): "onlardan korkmayıp benden korkunuz."

(9) ncu hâşiyeden devam

yad edinceye kadar (yâni haksızlıktan vazgeçinceye kadar) o tecavüz edenle mukatele edin, Eğer o; Allahın emrine inkiyad ederse (meşru hakkına razı olursa) aralarını adalet ile ıslah eyleyin ve adaleti iltizam edin. Allah adalet edenleri sever.

tecvüz etmemelidir. (12)

Siyasetler; kuvvetini insafsızlıktan, tedhişten değil, hikmetten, akıl ve mantıktan almalıdır. Suçlu yerine suçsuz ifna edilmemeli, veyahut suçlu suçsuz ayırt etmeksizin topyekûn düşmanlık edilmemelidir. Bu medeniyet olmaz. Bir milletin kapitalisti vardır, diye bütün fıkarsile o millet mahkûm edilemez. Veyahut iyi general-leri var diye bütün bir ilim adamları ile, fikir adamları ile, olgun yetişkin faydalı unsurları ile ciddî iş adamları olan çiftçileri ve amelesi ile birlikte bütün bir millet hakkında topyekûn tazyik revâ görülemez. Bu hükümler hiç bir medeniyete temel olmamış ve olamaz, selâh için hareket noktası olamaz. insanlık ıstırabından bir taraflı hükümlerle kurtulamaz.

Hülâsa: Bir adam veya bir zümre için bir millet tazyika uğrayamaz, ne rehine usullerinin ne de mukabelei bilmisillerin meşru bir mânası, medenî bir tevili bulunamaz. Her cürüm; kendi failini mes'ul kılar, ne babasını ne evlâdını ne kardeşini ne de komşusunu. Bu hakikat; değiştirilemez, değiştirilirse dünya düzelemez, menfî fikirlerde yarış devam eder ve dünya bir cehennem olur.

Yarınki nesli rahatlandırmak için bugünkü nesli imha etmek, istikbali kazanacağım diye hali mahv ve tahrip etmek, meşru ve mantikî olamaz, hastalığı zürriyetine tesir edecek neviden olanlar bile gelecek neslin selâmeti için öldürülüyor mu ki günahsız sağlam nesiller ölüme sevkedilsin. Yarının muhayyel bir kazancı, mu. tasavver bir rahatı için bugünkü ziyarı, bugünkü ıstırabı reva görmek, hiç bir hakikat ifade etmez. Yarının ne istediğini kimse bil-

(12)

ALLAHIN HUDUDU

Kur'anı Kerimden:

(9 - Tövbe - 113(112)): "Tövbe, ibadet, hamd edenler, oruç tutanlar, rûkû ve secde edenler, iyiliği emredenler ve fenalıktan sakındıranlar ve Allahın hududunu (yâni Allah ve insan hukukunu gözetip) muhafaza eyliyenler mü'minlerdir.

mez. Dünyayı vaktiyle bir kasırğa gibi dolaşan, ve dünyayı yakıp yıkarak fethettiğini farzeden cihangirlerin saltanatlarından bugün ne nam var ne nişan, belki antika diye muhafazasına çalışılan bir kaç harabe.

Yarının ne olacağını ancak Allah bilir, herkes kendinden ve kendi gününden mesuldür. Herkes evlâdına günü iyi bırakmak ve iyiliği bırakmakla mükelleftir. Harabeler, dullar, yetimler, acılar, intikamlar, bırakmak değil. Herkes kendi gününü yaşamak, kendi gününün hakkını vermek ve istihkakını almak için doğar. Ondan istenecek ve ona verilecek budur.

Ziraat sahası açmak için bir fundalık yakılabilir, fakat kendi ırkını yerleştirmek için yerli bir ırk imha edilemez. İş; onları kendi ırkı derecesine yükseltip insanlığa bir kıymet olarak ilâve etmektir.

Bir hasta; hastalığı, işe yaramazlığı ve külfet yüklettiği için öldürülmez. Tedavi ve ihya edilir.

Bir adamı itaat ettirmek için çoluk çocuğu ile beraber açlığa mahkûm edilmez. Ele gelmeyen adamın evi, ailesi yakılmaz. Birinin müstahak olduğu ceza, tazyik başkalarına tatbik olunamaz.

İnsan dünyaya ilâhî bir vazife ile gününün hakkını vermek için gelir mukaddes kitapların öğrettiğine göre bu; imar, ıslah, tekâmül ve medeniyettir. Yukarıdaki icraatın bu esaslarla münasebeti yoktur. Bilâkis onların tamamiyle hilâfidir, Dünyaya gelen insanın en tabîî hakkı, en insiyakî istihkakı yaşamaktır. O öldürmedikçe öldürülmez, ve öldürenin yerine yanındaki de öldürülemez. İnsanlık mefhumu insanı yalnız yaşamakla değil yaşatmakla da mükellef kılar. Bu onun ilâhî yüksek vazifesidir. Yaşayacak ve yatacak olan insan şahsî menfaatler için imha edilemez.

Günün hakkını vermek için mükellefiyet ve mesuliyetle Allah tarafından dünyaya getirilen insan; eline geçeni eksiltmeden, zıyan etmeden ve yenilerini ilâve ederek devretmek, elindekileri ıslah ve ikmal ederek, maddî mânevî mevcut sermayeyi arttıra-

rak (13) başkalarına devretmek, Allahın bir emanetini devreder gibi en iyi bir halde devretmek lâzımdır. Ta ki her nesil daha iyi bir başlangıca varis ve daha iyi bir neticeye muvaffak olsun.

NETİCE:

Museviler; Hazreti Musanın elinde ferdî ilk hayat terbiyesini aldılar, bir insan kendi hayatını nasıl tanzim eder ve bu hayata nasıl uyar ve aile içinde cemaat içinde nasıl yer alır ve yaşar bunları öğrendiler.

Sonra Musevilerin bütün dünyada yer alacakları, yaşayacak-

(13)

Hadisi şerif: "İki gününü müsavi (seviyede) geçirenin bir günü zayıdır."

Kur'anı Kerimden:

(18 - Kehf - 44(110)): "Rabbının likasını (yâni Allahın cemaline, rasına kavuşmağı) isteyen selâh işlesin."

(36 - Yâsîn - 12): "ve herkesin önlerinde gönderdikleri iyi işleri ve arkalarında bıraktıkları eserlerini yazarız.."

(46 - Ahkaaf - 19): "herkes için amellerine göre dereceler vardır. Onlara amellerinin mükâfatı ve mücazâtı tamamıyla tesviye olunur. Ve hiç biri zulmolunmaz."

Diğeri:

(95 - Tin - 6): "Ancak iman edip salih işler işliyenlere ardı kesilmez devamlı ecir ve mükâfat vardır."

Diğeri:

(98 - Beyyine - 8(7 ÷ 8)): "şunlar ki iman ettiler ve salih işler işlediler onlar mahlûkatın hayırlılarıdır. Onların Rabları indinde mükâfatı, ağaçları altından nehirler akan aden cennetleridir ki orada ebedî kalırlar, Allah onlardan ve onlar da Allahtan razı olurlar. Bu mükâfat ve ikram Rabbindan sakınanlar (müttekiler) içindir."

ları yaş devresi geldi. Allahın bu güzide kavminin bütün insanlar içinde nasıl bir iyilik unsuru, hidayet ışığı tutucusu olabileceklerini, yâni iman ve amelde nasıl bir örnek olmaları lâzım geldiğini talim etmek için de Cenabı Hak Musa mektebi çocuklarına Hazreti İsâyı gönderdi. Sonra bu fikrî tealimin hayatta tatbikatına onları geçirmek için de Allah Hazreti Muhammedi gönderdi. Onlar bugünkü hayatta Hazreti Musanın terbiyesini Hazreti İsanın fikirlerini taşıyarak ve Hazreti Muhammedin kurtarıcılık devrini yaşayarak çalışacaklardı, insanların Allahtaki birliğine, fikir ve his birliğine gitmelerine yarayacaklardı. Bunun için de Allahcı ve elci ruhile hareket ederek sevecek ve sevicekledir. İnsanlara açık kalble, iyi niyetle, cömertlikle sokulacaklardı. Alâkalarını isbat edecek işler yapacaklar ve insanların emniyet ve hürmetini kazanacaklardı. Bunu ne derece yaptıklarını kendileri daha iyi bilir. Fakat görülüyor ki başka çıkar yol yoktur ve çıkmaz yolların neresinden dönülse kârdır. Tuttukları yanlış yollar; onları selâmete çıkarmadı, baş vurdukları bir taraflı çareler, ferdi veya hususî benlik hareketleri her yerde aksülâmellerle karşılandı ve bu netice kendi ıstırablarını arttırmaktan başka bir şeye yaramadı. (14).

Kör düşüsünü yaşatan karanlıklar, fikirsizliklerdir. İnsana insanı ve insanlığı tanıtmak için kargaşalığı durdurmak için ortalığı aydınlatmak, cehaletin karanlığını ortadan sıyırmak lâzımdır. Dünyada herkes emniyete muhtaçtır. Fakat bu emniyeti aydınlık getirecektir. Karanlık da yaşayan her insan her sesten ürker, her hareketten şüphelenir, öz kardeşine karşı bile bilmiyerek, tanımlayarak sırf kendini müdafaa için yanlış vaziyetler alabilir, etrafı aydınlatmak ise; yüreğinde, fikrinde ışığı olanların ilk borcudur. Allah bütün insanları selâh ve selâmete mazhar ve doğru yoluna sevketsin: Âmin.

(14) **"DÜŞÜNÜLECEK İNTİBAH ESASLARI"**

((5) - Maide - 68): "De ki ey ehli kitap; Tevratı, İncili, Rabbi-

(14) üçüncü hâşiyeden devam

nız tarafından size inzal olunanı yerine getirmedikçe siz; dince bir şey üzerine değilsiniz."

Diğeri:

(57 - Hadid - 25): "Biz, Resullerimizi vazih âyetler ve mucizeler ile gönderdik ve onlarla beraber kitap ve mizan inzal eyledik ki insanlar adalette kaim olalar."

Musevi Mukaddes kitaplarından:

(Miha - 6 - 8): "Hak üzere hareket etmek ve merhameti sevmek ve mütevazi olarak Allahınla yürümekten başka, Rab senden ne ister."

Diğeri:

(Eşîya - 59 - 4): "Adalet için nidâ eden yok. Ve Hak üzere dava süren yoktur."

Diğeri:

(Süleymanın meselleri - 3 - 6): "Yollarının cümlesinde onu (Allahı) bil. O dahi senin yollarını doğrultacaktır."

"TESELLİ ESASLARI"

(Eşîya - 46 - 4): "Ben yarattım. Ve ben taşıyacağım, Ben götüreceğim, ve ben kurtaracağım."

Diğeri:

(Eşîya - 57 - 16): "Devam üzere gazap etmem,"

Diğeri:

(Eremya - 5 - 1): "Eğer Hak icra eden ve hakikat arayan bir adam bulabilirseniz ben o şehri affedeyim."

(Yuil - 2 - 13): "Belâdan dolayı merhamete gelir."

Diğeri:

(Mezmurlar(Eş'îya)-66-13): "Bir adam validesi tarafından teselli bulunduğu gibi ben size öyle teselli vereceğim."

Sayfa

- 3 — Önsöz.
- 6 — Filistin Hahambaşısına mektup
- 12 — Museviler ve Filistin meselesi
- 16 — Bugünkü Filistin fikri
- 17 — Bugünkü Musevi nesli
- 18 — Musevilere bir ikaz
- 22 — Museviler ve Şark âlemi
- 24 — Museviler ve Arap âlemi
- 25 — Mukaddes kitaplar
- 27 — Tekâmül devri
- 28 — Her ümmetin hedefi
- 29 — Ayrılık, gayrılık
- 32 — Musevilere fena gözle bakanlara
- 33 — Hazreti İsânın vazifesi
- 34 — İğbirar sebepleri
- 40 — Karşılıklı fena neticeler
- 42 — Yanlış yol
- 42 — İstikrarsız politika çıkmazı
- 44 — Dünya ve Museviler
- 47 — İnsan ve cemiyet
- 47 — Cemiyet nizamı
- 49 — Cemiyetin hududu
- 53 — Mukaddes mefhumlar
- 53 — İş sahası
- 60 — Netice.

Basılmış kitapların fihristi kitap kabının dışındadır.

Bunlardan maada basılmak üzere hazırlanmış olan kitapların sayısı (37) ye balığ olmuştur. (8) inci kitabın baş tarafında çoğunun isimleri mukayyettir.

Mecmuu bugünlük 47 kitaptan ibaret olan külliyyatın Museviliğe ait serisi şimdilik şu kitaplardan mürekkeptir:

- 1 — İbrahimîlik
- 2 — Museviliğin kuruluşu
- 3 — Museviliğin faaliyeti
- 4 — Tevratı Şerifin sıhhati
- 5 — Tasnifli Musevi mukaddes kitapları müntehibatı.

MUELLİFİN KULLİYATINDAN ŞİMDİYE KADAR BASILMIŞ ESERLERİ

KİTAPLAR

No:	İsmi	Fiatı
1	Başlangıçtaki fikir	25
2	Allah mefhumu	45
3	Din ve safhaları	20
4	Din ve esasları	30
5	Din ve telâkkileri	45
6	Din ve hikmetleri	45
7	Dinler arası ilmihal esasları	50
8	Müslümanlık esasları	25
9	Hristiyanlarda intibah hareketleri	120
10	Musevilere çıkar yol	50

BROŞÜRLER

Münacat — Çocuk dilinden	3
« « « izahlı	7,5
« « « manzum	7,5
İslâm muhtırası	5

Fİ. 50 KR. 1. A.